

gazete duvar
kitaP.

SAYI: 15



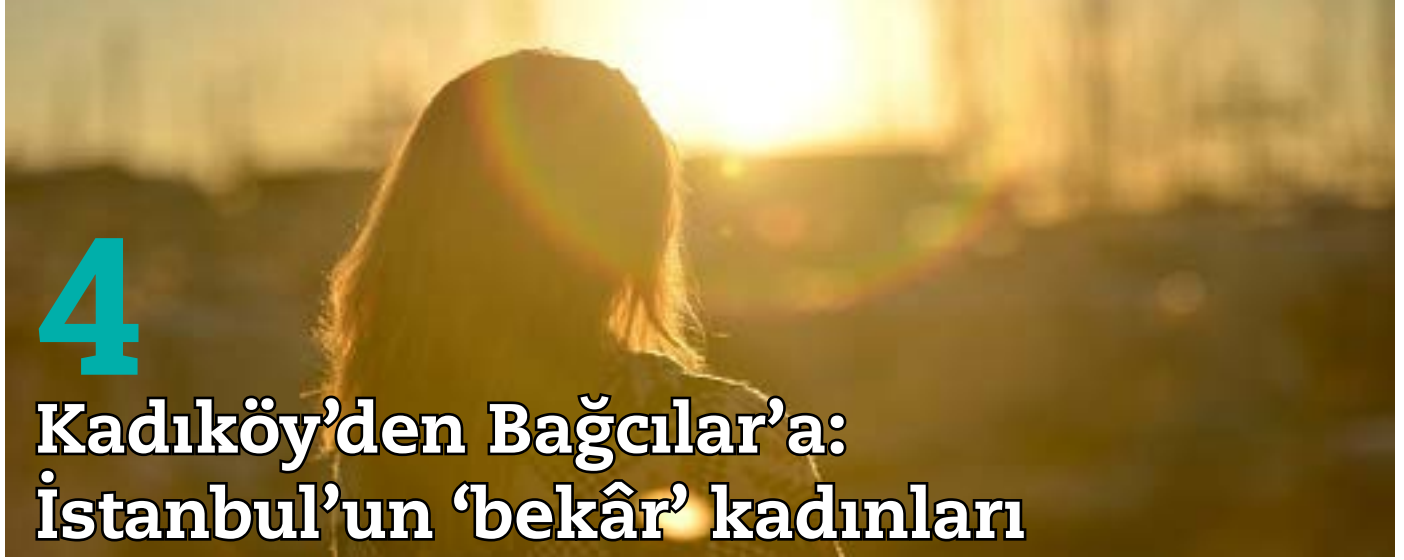
İstanbul'un 'bekâr' kadınları

Orhan Kahyaoğlu: Cinsiyetçi ideolojilerle
hep meselem oldu

Hamdoş abi...

Olumsuzlamanın olumsuzlaması

Bir banker nasıl anarşist olur?



4

Kadıköy'den Bağcılar'a: İstanbul'un 'bekâr' kadınları

8

Hamdoş abi...

Murat Sevinç

17

Bir banker nasıl anarşist olur?

Emek Erez

17

Olumsuzlamanın olumsuzlaması

Onur Bütün

24

**TBMM'de çay, kahve ve gazoz çok
ucuzdu...**

Murat Sevinç

12

**'Cinsiyetçi ideolojilerle hep
meselem oldu'**

Deniz Durukan

14

**Türkiye'de yazar var mı? Hayır, Şule
Gülbüz var**

Kaan Onur Kaftanoğlu

18

Mümkün olan 'başka' dünya arayışı

Gökhan Yavuz Demir

27

**'15 Temmuz Gerçekleri': Vali ve genel
müdür o gece Erdoğan'a ulaşamadı**

Serkan Alan

Sayı: 15 | Temmuz 2018

Yayın Sahibi**AND Gazetecilik ve Yayıncılık,****San. ve Tic. A.Ş. adına**

Vedat Zencir

Genel Yayın Yönetmeni

Ali Duran Topuz

İcra Kurulu Başkanı ve**Sorumlu Yazı İşleri Müdürü**

Ömer Araz

Yazı İşleri Müdürü

Cennet Sepetci / Anıl Mert Özsoy

Kapak Tasarım

Ersan Uğur Gör

Katkıda Bulunanlar

Serkan Alan, Filiz Gazi, Murat Sevinç, Kaan Onur Kaftanoğlu, Gökhan Yavuz Demir, Emek Erez, Onur Bütün, Deniz Durukan, Emel Gülcan

Yönetim Yeri:

Maslak Mahallesi Ahi Evran Cad.

Nazmi Akbacı İş Merkezi 233-234

Sarıyer/İstanbul

Santral (212) 3463601, Faks (212)

3463635

e-mail: info@gazeteduvar.com.tr

Duvar Kitap'ta yayımlanan yazı, haber ve fotoğrafların her türlü telif hakkı AND Gazetecilik ve Yayıncılık Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye aittir. İzin alınmadan, kaynak gösterilmeden ve link verilmeden iktibas edilemez.

Merhaba,

Ceren Lordoğlu'nun kaleme aldığı *İstanbul'da Bekâr Kadın Olmak* İletişim Yayınları'ndan çıktı. Lordoğlu, İstanbul'un çeşitli bölgelerinde yaşayan kadınların sistemle, 'mahalleyle', devlet yaptırımlarıyla olan mücadelelerini irdeliyor. Filiz Gazi, Kadıköy'den Bağcılar'a: İstanbul'un 'bekâr' kadınlarını inceledi.Gaziantep'li sosyalist, TİP'li Hamdi Doğan, 13 Temmuz'da vefat etti. Murat Sevinç, Türkiye sosyalist hareketinin *Hamdoş Abi'sinin* ardından yazdı.Orhan Kahyaoğlu'nun toplu şiirlerinden oluşan *Aşk ve Lût* geçtiğimiz günlerde Ayrıntı Yayınları'ndan çıktı. Deniz Durukan, Kahyaoğlu ile şiirin beden, imge ve ideolojiyle olan ilişkisini konuştu.Emek Erez, Sel Yayıncılık tarafından, Işık Ergüden çevirisiyle yeniden basılan *Anarşist Banker'i* inceledi. Kitap, Fernando Pessoa üzerine düşünmeye iterken, bir anarşist nasıl banker olur sorusunu da hatırlatıyor.Kaan Onur Kaftanoğlu, *Şule Gürbüz* metinleri üzerinden yeni bir tartışmanın fitili yakıyor: Yaşadığımız çağda edebi kültür var mı?Aktivist kimliğiyle tanınan Ayşegül Tözeren bu kez rotasını edebiyatın gergin hatları olarak belirledi. Onur Bütün, Tözeren'in kaleme aldığı *Edebiyatta Eleştirinin Özeleştirisi*'ni felsefi zeminde değerlendirdi.Klinik psikolog Ali Bayramoğlu'nun *Başka Bir Dünya Mümkün* isimli kitabı Doğan Kitap etiketiyle okuyucu ile buluştu. Gökhan Yavuz Demir, 'başka bir dünya' arayışını ele aldı.Murat Sevinç, seçimlerin hemen ardından bir kez daha gündeme gelen sosyalizm tartışmaları ışığında Çetin Altan'ın kaleme aldığı *Ben Milletvekili İken*'i inceledi. Sevinç, 50'li yılların meclisinde yaşanan kıran kırana mücadeleyi anlatıyor.Gazeteci Şükrü Küçükşahin'in yayına hazırladığı *15 Temmuz Gerçekleri* kitabı okurlarla buluştu. Kitap, darbe girişimi sonrası kurulan Meclis Araştırma Komisyonu'na muhalefet şerhi düşen CHP'nin hazırladığı rapordan yola çıkarak yaşananları aktarıyor.

Marifet iltifata tabidir...

İyi okumalar!

Anıl Mert Özsoy

Kadıköy'den Bağcılar'a: İstanbul'un 'bekâr' kadınları

Ceren Lordoğlu'nun kaleme aldığı 'İstanbul'da Bekâr Kadın Olmak' İletişim Yayınları'ndan çıktı. Lordoğlu, İstanbul'un çeşitli bölgelerinde yaşayan kadınların sistemle, 'mahalleyle', devlet yaptırımlarıyla olan mücadelelerini irdeliyor.



Sosyal sınıf, etnik aidiyet, fizyolojik özellikler fark etmeksizin her kadının aklının bir köşesinde olan korku "tecavüze uğrama korkusu." Çocuklukta tembihlenenler, tecrübelerin aktarılması, kulak kabartılarak dinlenenler ve zamanla bunların ne yazık ki yaşanılarak öğrenilmesi. En basiti bir kadının hiç üşümezken omuzlarına şal alma ihtiyacı nereden gelir?

"Biz dünyada özgürce dolaşamayız. Eğer dolaşırsak, bilmeliyiz ki bunu bedenimizle ödemek zorunda kalırız. Tehdit budur. Sokakta ne yaptığınızı sormazlar, size tecavüz ederler ve bedeninizi tahrip ederler ki yerinizin neresi olduğunu hatırlayın." Bu cümleleri June Jordan'dan aktaran "İstanbul'da Bekâr Kadın Olmak" kitabının yazarı Ceren Lordoğlu.

Filiz Gazi

Lordoğlu yine kitabında Özgecan Aslan cinayetinden bahsediyorken şöyle diyor: “Bu satırların yazarının da lise servis aracı yavaşlatıp uzun sohbetler eden erkek servis şoförünün tavrından tedirgin olup servis kullanmayı bırakması, kendisinin ve ailesinin benzer korkusuyla bağlantılıdır.” Muhtemelen, bu satırları okuyan (ve azade değilim, yazan) bir kadın da tam şu anda kimi yaşadıklarını hatırlıyor olacak. Deneyimler zincirinin geçmişi uzun, sonu ise hiç gelmedi.

Türkiye’de kadınların kamusal alanda erkek şiddetinden kaynaklı korkuları üzerine yapılmış geniş kapsamlı bir araştırma olmadığı için ve kaldı ki cinsel taciz ve saldırı olaylarını polise bildirme oranları düşük olduğu için kullanılacak veriler sınırlı. Kadına yönelik suçlarla ilgili resmi kayıtlar ise Emniyet Teşkilatı’na bağlı İçişleri Bakanlığı ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı web sitelerinde yayınlanıyor. Bianet’in, Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu’nun verileri olsa da ayyuka çıkan erkek şiddetinin yaşattığı saklı korkuları hemen bütün kadınlar yaşıyor, bu duyguları da tarif etmek gerek. Kaldı ki, ayda şu kadar kadın öldürülüyor gibi veri çıkartılıyor olması ya da Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu gibi adla mücadele ediliyor olması durumun korkunçluğunu zaten yeterince anlatıyor.

SAAT GEÇMİŞ, EVE NASIL ULAŞILACAK?

Hal böyle olunca Ceren Lordoğlu, İstanbul’un Kadıköy, Bağcılar, Üsküdar, Sarıyer gibi semtlerinde oturan bekar kadınlarla konuşmuş. Kadıköy ayrı bir hayat, Bağcılar ayrı bir hayat ama tabii ki de kadınların ortak çilede buluştukları yerler var: “Didem arkadaşlarıyla Taksim’de buluştuktan sonra akşam tek başına eve dönüyordu. Sarıyer’de sevimli bulunduğu mahallesi-ne, evine. Arkadaşlarıyla sohbeti uzadıkça ve saat ilerledikçe, otobüs bulma imkanının kalmadığını, minibüse bineceğini düşünüp huzursuzlanmaya başlamıştı. İstiklal Caddesi’ndeki kalabalığın içinden hızlı adımlarla ilerleyip Beşiktaş dolmuş durağına ulaştı ve hemen dolan dolmuşla Beşiktaş’a geldi. Beşiktaş’ta Sarıyer minibüslerine binmeden evvel düşündü. Taksiye binse ne kadar tutardı?”

Bu deneyimle başlıyor kitap. Toplu ulaşımın belli saatlerden sonra olmadığı semtlerde oturan kadınlar için eve ulaşmak, duracak raddeye gelecek kadar kalp atışlarının artması demek. Taksiye binildiğinde, dikiz aynasıyla yaşanan gerilimle sanayeler geçmek bilmez. Minibüste iseniz, hayat memmat meselesi, aracın boşalmaması gerek. Kısaca özet geçtim. Birazı bu yaşananların. Anlatmış kadınlar ve kaydetmiş Lordoğlu.

‘Bu deneyimle başlıyor kitap. Toplu ulaşımın belli saatlerden sonra olmadığı semtlerde oturan kadınlar için eve ulaşmak, duracak raddeye gelecek kadar kalp atışlarının artması demek.’





'Ancak bütün aile birlikte yaşarsa ayakta kalabilirler. Aksi takdirde değil kentte barınma hakkı açlık sınırında yaşamak var. Kadınların tanıklıklarıyla tüm bu gerçekliklerden bahsediyor Lordoğlu. 'Gelinlikle girdiğin evden kefenle çıkarısın' var bir taraftan.

Kent imkanlarından kadınlar ne kadar faydalanır? Zihniyetin belirlediği kurallar dışına çıkan kadının başına ne, neler gelir? Meltem Ahıska'nın "Metropol ve Korku" adlı makalesinden faydalaniyor Lordoğlu: "Kendi normlarını, aidiyet duygusunu, anlam haritalarını yitiren birey, sınırsız görünen seçenekler arasında yolunu bulmaya çalışır. Hiç bir koruyucu meleğin kanatlarını hissetmeden." Kadın olma halinin getirdikleriyle mekansal sınırlılıklar artar. Koskoca şehrin imkanlarından belirli saatlerde, semte uygun kıyafetlere göre yararlanabilirsiniz ve bunun yanında "Akşam eve döneceğimiz saate göre rota belirlemek, evden çıkarken şehrin nerelerinden geçeceğimize göre kıyafet seçmek gibi gündelik hayatımıza dair ayrıntılar yanında bir de pek görünür olmayan konular var: Yalnız yaşayacaksak ve ekonomik imkanlarımız dolayısıyla seçme imkanımız varsa, şehrin neresinde oturmak daha güvenli ve rahat olur?" diyor Lordoğlu.

Ev kiralari almış başını uçmuş. Üstüne bir de göçle gelen aileler var. Ancak bütün aile birlikte yaşarsa ayakta kalabilirler. Aksi takdirde değil kentte barınma hakkı açlık sınırında yaşamak var. Kadınların tanıklıklarıyla tüm bu gerçekliklerden bahsediyor Lordoğlu. 'Gelinlikle girdiğin evden kefenle çıkarısın' var bir taraftan. Kocanın şiddetinden aileye, 'yuva' denilen yere sığınmak ne mümkün.

EVLİ OLMAYAN, BOŞANMIŞ BEKÂRLARA DEVLETİN YARDIMI YOK

Diyeceksiniz ki "nerde bu devlet?" Hemen açıklıyor Lordoğlu: "Ailenin korunması ve kadına yönelik şiddetin önlenmesine dair 6284 numaralı yasa, koruyucu ve önleyici tedbirleri ile kadına barınma imkanlarının sağlanması için mülki amir, hakim ve kolluk kuvvetlerini yetkilendirmiştir. Ancak sınırlı sayıdaki sığınma evleri ve uygulamadaki yetersizlikler nedeniyle yasa pratikte yaygın şekilde uygulanamamaktadır. Sığınma evleri dışında kadınlara devletin sağlayacağı konut edinme kolaylıkları, kira yardımı gibi sosyal destek politikalarına hükümet politikalarında ya da kalkınma planlarında yer verilmemektedir."

2012 yılından itibaren Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı eşi vefat eden kadınlara yönelik düzenli nakdi yardım programı yürütüyor. Fakat kadınların bu yardımı alabilmesinin belirli koşulları var. Nedir onlar? Örneğin dul ve yetim aylığı almıyor olması ve tek başına yaşıyor olması gerekiyor. Burada tek başına yaşamayla kastedilen ne? "... evlerinde yaşayan ve/ya da kadına bakan bir erkek olmamasıdır. Bu koşulların sağlanıp sağlanmadığı ise Valilikler bünyesinde çalışan Sosyal Yardımlaşma Vakfı'nın hane ziyaretleri ve merkezi incelemeleriyle takip edilir" diyor Lordoğlu.

Dul kadınlarla aynı zorluklar yaşansa dahi devlet, evli olmayan, eşinden ayrı yaşayan, boşanmış yoksul kadınları bu programa dahil etmiyor ve Bağcılar'da oturan Hatice, devletin bu politikasının sonucu olarak anlatıyor hikayesini:

"... gündüz Halk ekmeğinde çalışıyor, gece sabah altıda eve geliyorum, üç saat, uyku var, saat on bir deyince, gözümü açıyorum hemen Güngören'e bina silmeye gitmeliyim. Kızım dört yaşında, o lambaların düğmelerine bas diyorum, o merdivenlerdeki demirlerden tutuyorum böyle bu şekil, çünkü zaten uyumuyorsun iştesin, yorgunluk da var, böyle yapıyorum, bu şekil. Allahım yarabbim ne olursun, iki saat gözümü dinlendireyim, gözümü dinlendireyim, böyle yapıyordum." (Hatice, Bağcılar, 48, temizlik işçisi)

MAHALLELİYLE KURULAN ÖLÇÜLÜ İLİŞKİ

Konda Araştırma ve Danışmanlık Şirketi'nin "Toplumdaki Ayıp, Günah ve Suç Algı ve Tanımları" adlı 28 ilde 2.610 kişiyle yürüttüğü araştırmaya göre evlilik dışı ilişki yani diğer anlamıyla bekar olarak ilişkide olmak %85 oranında günah, %90 oranında ayıp sayılıyor. Bu algı "mahalledeki" bekar kadına nasıl yansıyor? Kadınlar, muazzam bir dengeyle kurdukları ilişkilene biçimlerini anlatıyor. Mahallenin onu "kirli" görmemesi için "aile kızı" görüntüsünde roller yapmak gerekiyor. Bunun için misal erkek arkadaşla apartmana girilirken nişan yüzükleri takılıyor. Komşularla sohbetler kısa tutuluyor. "Merhaba-merhaba." Ne çok fazla soru gelmeli, ne de ahlaksız ilan edilmeli. Boşanılmışsa ve henüz bunu kimse bilmiyorsa, kapının önündeki erkek ayakkabıları öyle tez tez kaldırılmıyor. Yani mesafe öyle ayarlanmalı ki, mahalleliyle kurulan yakınlık, gerekli zamanlarda himaye edilme imkanları sağlasın. "Mahallenin bir yandan onları izleyen 'bakış' bir baskı unsuru olabilirken, diğer yandan aynı 'bakış' sayesinde kendilerini güvende hissederek mahallede oturmayı tercih ediyorlardı. Dolayısıyla mahallede bekar kadın olarak rahat etmek, güvende hissetmek kadınların anlatımında adeta yazılı olmayan bir sözleşmeye bağlıydı" diyerek anlatıyor Lordoğlu.

Bir zaman önce "mihaniki" diye bir sözcüğe denk gelmiştim. Alışkanlığın verdiği kolaylıkla, hiç düşünmeksizin, kendiliğinden, yalnız kasların devinmesiyle yapılan (iş, devinim vb.) anlamına geliyor. Kadınlara ait yalanlar, o muazzam ilişkilene biçimleri, farklı farklı yaşanan hayatlar arasında denge kurmak, yaşanan her şeyi ayrı ayrı yerlerde biriktirmek ve bunları birbirine hiç karıştırmamak. Kısaca kadın olmak.

'Mahallenin bir yandan onları izleyen 'bakış'ı bir baskı unsuru olabilirken, diğer yandan aynı 'bakış' sayesinde kendilerini güvende hissederek mahallede oturmayı tercih ediyorlardı.'



İstanbul'da Bekâr Kadın Olmak, Ceren Lordoğlu, 248 syf., İletişim Yayınları, 2018.

Hamdoş abi...

Kabul; kimi insan daha özeldir, Hamdoş mesela. Biraz da bu nedenle sanırım, anılarının sonunda yaşamının muhasebesini yapıyor kısaca. Çekilen acılar, yitip giden arkadaşlar, işkenceler... Varılan yer, kaderci bir toplum. Sürekli bölünerek darmadağın olan bir Türkiye solu. Hamdoş biraz kırgın ve kızgın doğrusu ama sözlüğünde yılgınlık yok.



Murat Sevinç

Gaziantep'li sosyalist, TİP'li Hamdi Doğan, 13 Temmuz'da vefat etti. 2014 yılında bir kitap yayınlamıştı, anılarını naklettiği. Bilmediğim kadarıyla tuttuğu notları çocukları temize çekmiş. Zaman, tesadüfler ve Tanıl Bora... Sonunda İletişim Yayınları'ndan çıkan kitabın başlığı, "Türkiye İşçi Partisi'ne Âşık Oldum." Yazarı, hikâyenin, o büyük aşkın kahramanı, Hamdi Doğan'ı herkes Hamdoş olarak biliyor. Kitap yayınlanınca, ben de Hamdoş'a aşık olmuş, Cumhuriyet'in ve Birgün'ün kitap eklerine bir iki satır yazmıştım, 2014'ün Temmuz ayında.

Yazı yayımlandıktan sonraki ilk bayram bir telefon geldi. Telefondaki ses, "Nasılsın kurban" diyerek hâl hatır soran Hamdi Doğan'dı. Hamdoş abi, yazıdan haberdar olmuş, teşekkür için

aramıştı. Sonrasında çoğu bayram telefonla konuştuk Hamdoş abiyle. Yalan olmasın, ben herhalde yalnızca bir kez davranabildim; hep o önce arayıp beni utandırdı. Her zaman aynı sıcaklıkla, samimiyetle konuştu. Hiç yüz yüze sohbet edemedik. Yıllarca, bir ara Antep'e gitmeyi ve misafiri olmayı düşündüm. Olmadı.

20 Temmuz 2014 tarihinde Birgün'de yayınlanan kitap yazısını, bir iki sözcük değişikliğiyle bir kez daha, bu kez Hamdoş abinin güzel anısına yayınlamak istedim...

"Antepli bir köylünün anıları mıydı okuduğum yoksa roman mı, ya da Türkiye'nin son yetmiş yıllık siyasetinin ve toplumsal yapısının anlatımı mı, bilemiyorum. Hepsi birden sanırım. Gerçi çoğu anı kitabı için aynı tespit yapılabilir. Her yaşam öyküsü bir tarih anlatımı aynı zamanda. Çünkü her kişisel tarih, 'bütün' olanın içinde yer alır ve en özel görünen öyküler dahi o bütün hakkında ipuçları sunar. Hamdoş'un kitabını diğerlerinden belli ölçüde ayıranın ne olduğunu düşündüğümde, ilk fark ettiğim 'dil' oluyor. Hamdoş bir köylü. Yaklaşık dört yüz sayfanın, bir Antep köylüsünün Türkçesi ve anlatımıyla akıp gidiyor oluşundaki içtenlik. En duru haliyle anlatıyor olup biteni Hamdoş. İçtenlik, kitabın her sayfasına ve tabii sistematığına de sinmiş durumda.

Örneğin, birden bire, 'yeri geldi' diye düşündüğünden olsa gerek, bir insanı anlatmaya başlıyor. Olay örgüsü içine birini yerleştirip onu betimliyor. Bazen yetinmeyip aklına o sırada gelmiş gibi üç beş kişiyi daha, yeni başlıklar açarak anlatıyor. Hemen ardından yeniden kaldığı yere dönüp Türkiye siyaseti ve sol mücadelenin içine çekiyor okuyanı. Bu son derece amatör ya da savrukmuş gibi görünen yolu, bir 'yöntem' olarak tercih ettiğini hiç sanmıyorum. Hamdoş, canı nasıl isterse öyle anlatmış. Belli ki o sırada, arkadaşının, yoldaşının silikleşen hayali canlanmış gözünde ve ona bir de rahmet dilemek istemiş, "Ruhu şad olsun" diyerek. Hamdoş bu samimi yolla, yalnızca 1950'lerden bugüne Türkiye kırsal ilişkilerini, canlılığını sürdüren feodal kalıntıları ve solun hal-i pür melalini anlatmıyor. Aynı zamanda diğer devrimcilerden haberdar olmamızı da sağlıyor. Adı pek bilinmeyenlerden.

Adını sanını duymadığımız, duymayacağımız, parti ilişkileri ve ülke siyasetinin dişlileri arasında birkaç kişinin anısı olmaksızın öteye geçemeyecek insanlar. Din adamı, çiftçi, berber, terzi gibi meslek erbabının şu ya da bu ölçüde sola yaptıkları hizmeti anlatıyor. Ama bu anlatım, yalnızca 'şu kişi şöyle örgütledi, şu kişi şu kaynağı buldu'dan ibaret değil. Örneğin bir berberin, müşterisine eşitliği ve sömürüyü anlatması; yeminine sadık kalıp kendisini halkına adanmış bir doktorun aynı işi muayene-

'Hamdoş, canı nasıl isterse öyle anlatmış. Belli ki o sırada, arkadaşının, yoldaşının silikleşen hayali canlanmış gözünde ve ona bir de rahmet dilemek istemiş, "Ruhu şad olsun" diyerek. Hamdoş bu samimi yolla, yalnızca 1950'lerden bugüne Türkiye kırsal ilişkilerini, canlılığını sürdüren feodal kalıntıları ve solun hal-i pür melalini anlatmıyor. Aynı zamanda diğer devrimcilerden haberdar olmamızı da sağlıyor. Adı pek bilinmeyenlerden.'

Hamdi Doğan (Hamdoş)

"Türkiye
İşçi Partisi'ne
Aşık Oldum"



"Türkiye İşçi Partisi'ne Aşık Oldum",
Hamdi Doğan (Hamdoş), İletişim Yayınları,
2009, 455 syf.



hanesinde yapması; avukatın devrimcilerin davalarına bedava bakması; dişçinin hastasına TİP'i övmesi; ciğercinin kebabını şişe dizerken parti tüzüğünden söz etmesi; kalaycının ve marangozun sömürünün bilincinde oluşları...

Terzileri unutmayalım! Emek ile terzilik mesleği arasında kurduğu güzel bağ ile anlatıyor, neredeyse tüm Antep terzilerinin sosyalist oluşunu (Terzi Fikri'yi getiriyor akla, değil mi!). Sayfalar ilerledikçe adı sanı bilinenleri, Mihri Belli'yi, Hikmet Kıvılcımlı'yı, Cenan Bıçakçı ve Uğur Cankoçak'ı da anlatıyor aynı samimiyetle. Ancak bu isimler zaten şöhet. Asıl değerli olan, tanınmayanların, sıradan insanların mücadelesinin aktarılması. Hamdoş, eşitlik arayışının yaşamın her alanında, toplumun en küçük hücrelerinde bir ömür süreceğini anlatmaya çalışıyor bizlere. Belki de 'hatırlatıyor' demeli.

'Asıl değerli olan, tanınmayanların, sıradan insanların mücadelesinin aktarılması. Hamdoş, eşitlik arayışının yaşamın her alanında, toplumun en küçük hücrelerinde bir ömür süreceğini anlatmaya çalışıyor bizlere. Belki de 'hatırlatıyor' demeli.'

Hamdoş'un yaşamı 1930'larda, yoz ağalık ilişkilerinin en acı hatıralarıyla başlıyor. 1940'lar ve DP döneminin sıkıntıları, talanı; sömürü ilişkileri... Derken, askerlik günleri ve 27 Mayıs ardından kurulan TİP ile tanışma. TİP ile aralarındaki büyük aşk bu tanışmayla başlıyor ancak sosyalist düşünceyle, daha sonra muhtarı olacağı köyün eski 'ağası' tanıştıyor Hamdoş'u. Köylüsüne sömürü ve eşitlikten söz eden Ağa... Hamdoş'un sonraki yaşamı, TİP, diğer sosyalist örgütlenmeler ve eşitlik mücadelesi. Türkiye'de bu mücadeleyi yürütenlerin başına gelenler, 'Alevi' köyün muhtarı Hamdoş ile yoldaşlarının başından da eksik olmuyor haliyle. Ne de olsa tüm köyü de TİP'li yapıyor! Alevi ve sosyalist bir köy! Baskı, işkence, gözaltılar, aşığılanma, 12 Eylül sonrası çekilen çileler...

Ailesiyle, sevgili çocukları ve değerli eşi Ayyuş ile evliliği, kitabın özel yaşama dair kısmı. Ancak, kendisini sosyalist örgütlenme mücadelesine adanmış bir insanın özel yaşamı ne kadar olursa, o kadar. İlişkilere hangi gözle baktığınız önemli kuşkusuz

ancak bu kitap, siyasi idealleri ve topluma adanmış yaşamında 'bencillik' yapmaktan kaçınmayan bir erkeğin hikâyesi olarak da okunabilir, bir yanıyla. Hamdoş, karısına "Geri dönmeyebilirim" diyerek çıkıyor kapıdan her seferinde; "Gidebilir miyim?" diye hiç sormuyor. Hiçbir zaman. Belki de, evliliklerinin başındaki açık ve zımni anlaşmaların, birbirlerine duydukları derin sevginin sonucudur...

Kitabın kalanı, özenle örülen bir mücadelenin, fondaki Türkiye solu ile birlikte anlatımından ibaret. 1960'ların sonunda yaşanan bölünmeler, bu arada Hamdoş'un her zaman Aybar'ın yanında saf tutuşu, TİP'in kapatılması, sonraki siyasi oluşumlar vs... Türkiye'de solun en güçlü ve canlı olduğu dönemin, çalışkan, azimli ve mücadeleciler bir insan tarafından, samimiyetle değerlendirilmesi... Aybar'ın yanında ama Behice (Boran) Ana'sına duyduğu çok büyük sevgi, Sadun (Aren) Hoca'ya saygısı, Çetin Altan'ın etkisi, her satırda hissediliyor. Sosyalist mücadele içinde yer almış, emek harcamış her arkadaşına, küçüğüne, büyüğüne sevgi, saygı besliyor; ayrımcılık yapmadan, eşitliği gözeterek. Buna mukabil, 'insanız elbet kimi insan daha çok sevilir, yapacak bir şey yok,' der gibi bir hali de var bazı satırlarda. Doğruya doğru...

Hamdoş'un anılarını okuyunca, bugünün vurdumduymazına kızmak gerekir mi? Eşitlik, adalet, sömürü, toplum için mücadele denildiğinde, boş gözlerle bakanlara. Bilmiyorlar demek ki, bilseler öyle bakmazlar. İnsanın bir ideal için azimle mücadele etmesi de öğrenilir, yaşamdaki her şey gibi. Kabul; kimi insan daha özeldir, Hamdoş mesela. Biraz da bu nedenle sanırım, anılarının sonunda yaşamının muhasebesini yapıyor kısaca. Çekilen acılar, yitip giden arkadaşlar, işkenceler... Varılan yer, kaderci bir toplum. Sürekli bölünerek darmadağın olan bir Türkiye solu. Hamdoş biraz kırgın ve kızgın doğrusu ama sözlüğünde yılgınlık yok. Bu nedenle Gezi'de çok mutlu olmuş.

Umutsuzluğa yer olmayan yaşamına dair sözlerini, Nazım'la bitiriyor Hamdoş;

"Güzel günler göreceksiniz çocuklar, güzel günler..."

Görür müyüz, görmez miyiz, bilmiyorum Hamdoş abi. Ama bıkmadan usanmadan mücadele edeceğiz, eşitçe ve insan gibi yaşamak için.

Bazen insan çok yorgun hissediyor. Her yorgun, senin telefondaki 'Nasılsın kurban?' diye soruşunu duysaydı, keşke.

Nur içinde yat, mekânın cennet olsun...

'Hamdoş'un anılarını okuyunca, bugünün vurdumduymazına kızmak gerekir mi? Eşitlik, adalet, sömürü, toplum için mücadele denildiğinde, boş gözlerle bakanlara. Bilmiyorlar demek ki, bilseler öyle bakmazlar. İnsanın bir ideal için azimle mücadele etmesi de öğrenilir, yaşamdaki her şey gibi. Kabul; kimi insan daha özeldir, Hamdoş mesela.'

Orhan Kahyaoğlu: Cinsiyetçi ideolojilerle hep meselem oldu

Orhan Kahyaoğlu'nun toplu şiirlerinden oluşan Aşk ve Lût geçtiğimiz günlerde Ayrıntı Yayınları'ndan çıktı. Şiirin politik bir damardan beslendiğini söyleyen Kahyaoğlu, "Kendimi, sosyalist biri olarak tanımlıyorum. Ama yazdığım metinler bambaşka olabiliyor. Sanat ürününün tek başına bir şey anlattığına inanmıyorum. Bunun üretim süreci olduğuna inanıyorum. Her okuyan farklı bir haz alabilir, farklı bir yorum yapabilir. Sanat ürünü klasik formlarda okunan bir şey değildir. Hele modernist sanat böyle bir formla okunamaz" dedi.



Deniz Durukan

Orhan Kahyaoğlu'nun toplu şiirlerinden oluşan Aşk ve Lût geçtiğimiz günlerde Ayrıntı Yayınları'ndan çıktı. Aşk ve Lût, Kahyaoğlu'nun şiirdeki uzun soluklu yolculuğuna toplu halde bakma imkânı sunuyor. Çok katmanlı bir şiir yazıyor Kahyaoğlu. İçeride doğru katlanmanın ama içten isyanın tezahürü yazdıkları. O halde söylediklerine kulak verelim...

Herkesin bir ağrısı var, senin ağrın nerede başlıyor?

70'lerin sonlarında var olan şiir gündemi toplumsalcı şiirdi. O

sıralar İkinci Yeni'yi keşfettim. Paradoks öyle başladı bende. İkinci Yeni bana daha şiir gibi geliyordu. Yanlış anlaşılmasın, bunun dışında kalan şiir değil demek istemiyorum. Bu, benim için öyleydi. Toplumcu şiir öykünüyor, anlatıyordu. İkinci Yeni öyle değildi. Sorunsal yaratıyordu. Ben de 17- 18 yaşındaydım. Böyle bir ikilem arasında kafam İkinci Yeni'ye kaydı. Tam da o sırada darbe oldu. Şiir ortamına girdiğim yıllar. O zamanlar Üç Çiçek Dergisi vardı. Adnan Özer yönetiminde çıkıyordu. Ben de Levent Erseven'in başında olduğu müzik dergisi Stüdyo İmge'yi çıkaranlardandım. Bu iki derginin bürosu aynı binadaydı.

O zaman dilimi içinde şiirde bir farklılık oluşmuştu ve ister istemez 80'lerde politik gündem poetik gündeme geçti. Bu da şiirin kendi sorununun daha çok tartışılmasına neden oldu. Dolayısıyla o dönemin şairleri arasında İkinci Yeni'yi önemseyenler çoğunluktaydı. Tabii ki bunun arka planı da vardı. Oluşum, Yeni İnsan, Tan gibi dergilerde de poetik sorun şekillenmeye başlamıştı. Ardından da 1980'lerin sembolü Üç Çiçek, Poetika, Şiir Atı vs. dergiler gün ışığına çıktı.

'DÖNEMİN POLİTİK YAPISIYDI MESELE'

Öyleyse, İkinci Yeni'ye olan yönelimin o dönemin politik yapısıyla ilgili...

Tabii, o dönemin politik yapısıydı mesele. İkinci Yeni ister istemez gündeme geldi. Birden hepimiz kendimizi onun içinde bulduk. Ama bunun dışında ilerleyenler de oldu. Mesela Behçet Necatigil'le başlayıp Hilmi Yavuz'la süren modern gelenekçiler ve onun takipçisi isimler de çıktı. Bir yandan da daha avantgard olan, başka bir kulvarda ilerleyen k. İskender çıktı. 80'lerde böyle bir çeşitliliğin içinde kendi yolumu buldum. Mesela Asaf Hâlet Çelebi çok ilgimi çekti. Şiir ortamında, deneysel, modernist çalışmalara eğilimli biri olarak buldum kendimi.

'BEDENİ BİR BÜTÜN OLARAK DÜŞÜNMEK GEREK'

Toplu şiirlerine baktığımda öne çıkan imgelerden beden ve bellek dikkatimi çekti. Özellikle de beden önemli bir sorunsal gibi görünüyor senin şiirinde. Yayımladığın dört kitapta da beden, şiirinin meselesine göre farklı anlamlara bürünüyor. Mesela ilk kitapta beden kılıf, anlamını taşıırken Aşk ve Harf'te aşkla bağlantılı olarak değerlendiriliyor, dolayısıyla ten öne çıkıyor, Rahimdeki Ot'ta toprağın simgesi oluyor. Son kitap İsyân Ayinleri'nde "öteki" olarak ele alınıyor. Beden ile ilgili meseleni konuşsak, oradaki ağır epey ağır bence.



'Toplumcu şiir öykünüyor, anlatıyordu. İkinci Yeni öyle değildi. Sorunsal yaratıyordu. Ben de 17- 18 yaşındaydım. Böyle bir ikilem arasında kafam İkinci Yeni'ye kaydı. Tam da o sırada darbe oldu.'

'Akıl tek başına çare değil. Akıl bir şey anlatmıyor. Normal zihinsel serüvenle bu işin içinden çıkmak mümkün değil.'



Sen de bilirsin, yazarken farkına varmıyor insan. Bedeni niye merkeze aldığımı da düşünmedim. Demek ki böyle bir sorunsal oluşturmuşum. Cinsiyetçi ideolojilerle hep meselem oldu. Dışlanmış, ötekileştirilmiş kesimlerin duyargaları beden üzerinden anlatılıyor. Bedeni bir bütün olarak düşünmek gerek. Bedenin hafızası var, biçimi var. Şiirde de biçim var, hafıza var. Hafıza zaten kaotik bir şey; son kertede psikanalitik bir şey. Zaten şiirde öykülemeye gidemeyişimin nedeni de bunların kendi içindeki çatışmaları olsa gerek. Bedeni beden yapan şey sende ne kadar hakiki? Zihin ne durumda? Bir sürü şey konuşulabilir...

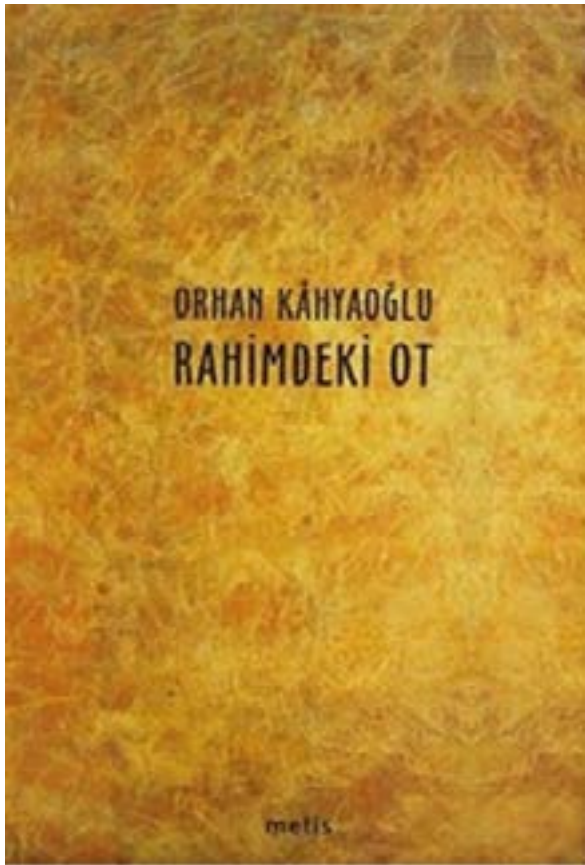
'BEDEN İTİCİ GÜÇ...'

İlk kitap, Hoyrat Bir Ruhun Eksilme Tabloları'nda "bedenin fermuarını açma", yani kılıfı çıkarıp içine bakma arzusu hâkim. Belki de sırrı öğrenme...

Hissettiğim şeyde kendine özgü bir mistifikasyon var. Bu da içe doğru konuşmaları beraberinde getiriyor. Beden itici güç burada. İç dünyaya daha çok gitmek anlamında. İçe doğru katlanmanın belirleyeceği gündem de olabilir. Beden benim temel sorunsalım demedim, bu kendiliğinden ortaya çıktı. Bedenin bir sorgu alanı olarak gündemde olmasının nedeni, iç dünyanın bunda belirleyici olması. Poetik sorun önde olunca, dış dünyadan bir kopuş duygusu yaşanıyor. Bütün tepkileri, 'isyanları' hep içeriden vermeye çalıştım. Dış dünyaya da buradan bakmayı hedefledim herhalde.

Şiirlerinde giz, sır gibi imgelerin çokça geçmesi o yüzden mi? Beden bazen senin şiirinde dünyanın da yüzeyi olabiliyor. Dünyanın sırrına varma arzusu mu bu?

Kendine özgü bir gizemcilik. Mistifikasyon dediğim şey bu za-



Rahimdeki Ot, Orhan Kâhyaoglu, 64 syf., Metis Yayınları, 2016.

ten. Akıl tek başına çare değil. Akıl bir şey anlatmıyor. Normal zihinsel serüvenle bu işin içinden çıkmak mümkün değil.

Sen sesi ve ahengi öncellediğin için anlamı kurcalamak istiyorum.

Evet, meselemde ses, ahenk de var. Benim şiirimi Cemil Meriç'le ilişkilendirenler de olur. İçten isyan gibi benim şiirim.

'BOMBARDIMAN ŞEKLİNDE OLUYOR İMGELER'

İçten isyan demişken, sen bazen o yıkımı karıncaya yüklüyorsun. Yavaş ama sağlam bir yıkımdan söz ediyorsun. Ciddi bir işçilik de yüklüyorsun buna. Yıkım şiiri denilebilir senin şiirine.

Elbette, ben dili tutturmak için uğraşınca, daha bir bombardıman şeklinde oluyor imgeler. İkinci Yeni'nin etki alanında olduğumu bilenler, ilişkilendirenler var. Tüm bunları başka bir anlam dünyasına döndürdüğümü, çevirdiğimi düşünüyorum.

Yoklukla yoksulluğun ayrıştığı iklimden söz edelim mi?

İşin paradoksu şu: Ben kendimi, sosyalist biri olarak tanımıyorum. Ama yazdığım metinler bambaşka olabiliyor. Sanat ürününün tek başına bir şey anlattığına inanmıyorum. Bunun üretim süreci olduğuna inanıyorum. Her okuyan farklı bir haz alabilir, farklı bir yorum yapabilir. Sanat ürünü klasik formlarda okunan bir şey değildir. Hele modernist sanat böyle bir formda okunamaz. Çifte çağrışım olabilir. Bana hiç böyle bir soru gelmedi. Yokluk ve yoksulluk kavramları, ilk anlamıyla toplumsal bir göndermeyi imler; çok da yakından imler. İkinci ve öte anlamları ise dilsel anlamda bir sorunsalı, nihilizme kadar giden bir yolu imleyebilir. Son şiir kitabım bana göre oldukça politik göndermeler içeriyor.

'KUYU DİPTE OLANI YANSITİYOR'

Kurduğun bu yapıda bir hesaplaşma da var sanki.

Evet, aynen böyle düşünüyorum. Dilsel bir hesaplaşma var. Ama hiçbir şeyin içine giremiyorum, mevcut şiir ortamında şair olarak da saymıyorlar. Benim pek derdim de değil.

Kuyu imgesi de çok fazla senin şiirinde. Dilin kuyusuna inme arzusunun yanında hayatın kuyusuna inme arzusu da var mı? Ya da tüm meseleye dipten mi bakıyorsun? Yoksa kuyu dipte olanları mı temsil ediyorsun?

'Görünmeyenin ortasında yaşıyoruz. Her şey bir yanılısama.'



Aşk ve Lût, Orhan Kahyaoglu, 272 syf., Ayrintı Yayınları, 2018.



'Yazmadığım zaman diliminde de harfin peşine takılıyorum. Farklı bir dil ve yapı kurmanın çabası oluyor. Şiirin zor mu demiştin? Galiba. Daha çok yorucu diyebilirim. Beni bile yoruyor.'

Kuyu dipte olanı yansıtıyor. Görünmeyenin ortasında yaşıyoruz. Her şey bir yanılısma. Bunları çok da içselleştirmiyorum. Geniş bakıyorum. Evet bir acı var, o acıyı duyumsuyorum ama dile dolamıyorum. Arabesk bir duyguyla ele almıyorum. Acıyı hissettirmeyi düşünüyorum.

Peki, tek kurtuluş harf mi?

Benim kuyumda harf var. Gerçek bu. Oradan çekiyorsun. İkinci Yeni'de de modernistlerde de kelime belirleyicidir. Şiiri kelimenin üstünden yazmak gibi. Ben kelimeyi bir kat daha aşağıya indirerek, bu iş olur mu dedim kendi kendime. Letrizme gitmek lazım. Ama ben harfin büyüünde gezindim. Kitabın mantığı da onun üzerine kuruldu. Harfler yoluyla sesleri değiştirme çabam oldu. Deneysel birtakım girişimlerim de oldu. Harfler üzerinde oynadım.

Sanırım gramerdeki düzeni bozma çabası bu. Gramerin hiyerarşiyle ilgisi var. Senin şiirindeki genel tavır, sistemi, grameri bozmakla alakalı olabilir. Bunun "öteki"yle de bağlantısı var.

Tabii ki, gramer sistem demek. Bunu zorlamakta hiçbir sakınca yok. Bu bir tavır. Çocukluğumdan, gençliğimden beri tüm dışlanmışlara karşı bir duyarlılık geliştirdim. O toplumcu tarafımı şiirde bire bir göstermiyorum. Metni oluştururken nasıl bakarlara ya da bugünün duyarlılığı nasıl yansımaları gibi düşüncelerim oluyor.

Şiirlerinde korkma, yap, yık, diz çök gibi emir kipleri var. Bu okuru mu cesaretlendirme yoksa kendini mi?

İkisi de olabilir. Onu ben de bilmiyorum. Oraya nokta koyduğum zaman beni rahatsız ediyor. Daha militan bir şey var o ünlülerde. Değiştirin anlamını taşıyor bu buyurgan ifade. Yoksa militarist bir tavır yok bunda.

Senin şiirin zor mu?

Şiir yazma serüvenim, daha doğrusu yazma sürecim biraz farklı. Yazma zamanı geldiğinde, tek bir şiir yazmıyorum. Şiir kendi hikayesini de kuruyor. Meselem kurumlarla, o yüzden hep isyan var. Bugünün gündelik dili ve politikasıyla bunu kurmak istemiyorum. Açık göndermelerle yapmayı tercih etmediğimden kitabı oluşturma sürecinde dil ve ses üzerine ciddi bir çalışmaya giriyorum. Tekniği üzerinde çalışıyorum. Yani yıllarca yazdığım şiirleri zamanı gelince kitaplaştırmıyorum. Şiir kitabı yazmaya oturuyorum. En azından ilk kitabımdan sonra. Ama yazmadığım zaman diliminde de harfin peşine takılıyorum. Farklı bir dil ve yapı kurmanın çabası oluyor. Şiirin zor mu demiştin? Galiba. Daha çok yorucu diyebilirim. Beni bile yoruyor.

Bir banker nasıl anarşist olur?

Sel Yayıncılık tarafından, Işık Ergüden çevirisiyle yeniden basılan *Anarşist Banker*, bizi Pessoa üzerine tekrar düşünmeye iterken, bir anarşist nasıl banker olur sorusunu tekrar hatırlatıyor. Kitap roman ile anlatı arasında gidip gelen belirsiz bir türle sesleniyor okura. Sorular ve cevaplar şeklinde ilerleyen metin, Antik Çağ felsefesi diyalog yöntemini de çağrıştırıyor.



Emek Erez

Hangi kitabını okursanız okuyun üzerinizde etki bırakan yazarlar vardır. O etkilenme ânını yaşadığınızda bilirsiniz ki o metin ve yazar yaşamınızın bir yerinde hep olacak, iyi veya kötü bir hayatı sizinle paylaşacaktır. Bu her zaman böyle olacak şeklinde bir kural olmamakla birlikte, her okura böyle hissettiren yazar ve metinler olmuştur diye düşünüyorum. Fernando Pessoa da benim okuma deneyimimde, metinleriyle birlikte yanımda taşıyacağım, evin bir köşesinde gereksizmiş gibi duran ama hayat kurtarıcı olan ecza dolabı misali, bahsettiğim yere koyabileceğim bir yazar.

YIKICI BİR METİN

Pessoa her yönüyle ilginç bir yazar olarak kabul edilebilir ancak bana kalırsa onu bu konuma yükselten klasik metni “Anarşist Banker”dir. Geçtiğimiz günlerde Sel Yayıncılık tarafından, Işık Ergüden çevirisiyle yeniden basılan kitap, bizi Pessoa üzerine tekrar düşünmeye iterken, bir anarşist nasıl banker olur sorusunu tekrar hatırlatıyor. Kitap roman ile anlatı arasında gidip gelen belirsiz olduğunu düşündüğüm bir türle sesleniyor okura, sorular ve cevaplar şeklinde ilerleyen metin, Antik Çağ felsefesi diyalog yöntemini de çağırıştırıyor. Kitap, anarşist olduğunu iddia eden bir banker ile onu sorularıyla kışkırtan bir karakter arasındaki diyaloglarla ilerliyor. “Anarşist Banker” üzerinde durulması gereken bir kitap çünkü hem anarşizm fikrine bakışı hem de topluma, örgütlere, hiyerarşiye, bireyciliğe yaptığı göndermeler bizim ‘şimdi’imizde de yaşamımıza dokunan bir yerde duruyor.

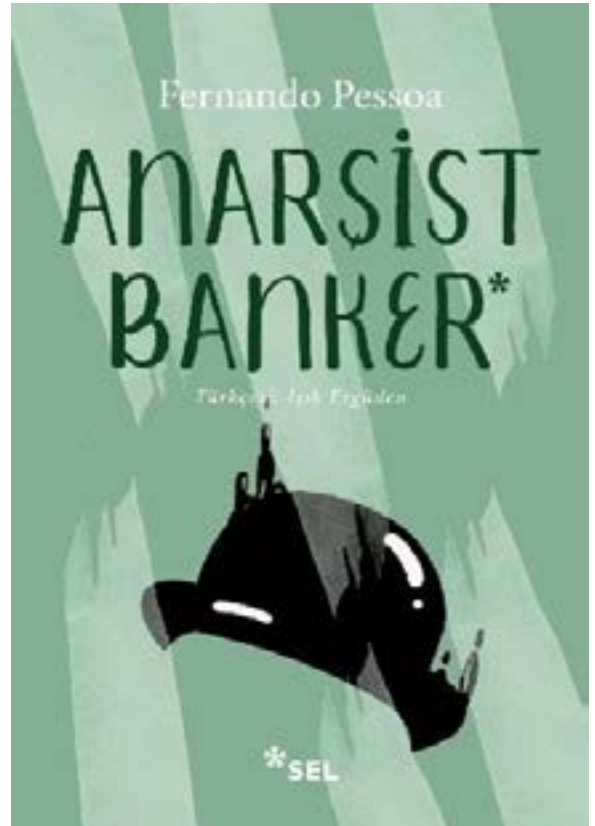
NEDEN ANARŞİST BİR BANKER?

Bu kitabı okurken aklımıza gelen ilk soru Pessoa’nın anarşist bir karakter yaratırken neden ona bir banker kimliği verdiği... Çünkü normal şartlarda düşündüğümüzde oluru yok gibi gelen bir fikir bu. Ama yazarın yıkıcılığı da burada başlıyor, metin boyunca gerekçelendirerek bunun nedenlerini anlatıyor karakterine. İlginçtir ki onun argümanları bir süre sonra ikna edici gelmeye başlıyor ancak her daim eleştirel gözlük karakterin üzerinde oluyor. Bu soru üzerine düşündüğümde Pessoa’nın iki sebeple bir banker anarşist yarattığı kanaati oluşuyor bende. Birincisi yazar, böyle bir karakter yaratarak hem aykırı davranmak hem de okuru başka açılardan düşündürmek istemiş olabilir. Bu karakter belki de içinde gizli bir eleştiri taşıyor.

Şöyle ki toplumda çok sık rastladığımız kendisini bir şeye adanmış görünen, büründüğü kimliğin tam tersi davranan, mesela muhalif olduğunu iddia ederken, aynı zamanda ‘olması gerekene’ uymayan bir yaşam süren ama konu söz söylemeye gelince en ‘muhalif’ kesilen bir toplumsal tip yaratmak. Ki Pessoa’nın karakterinde bunu görürüz. Fikrini sonuna kadar savunur, olduğu yerin kesinlikle bulunulabilecek en iyi yer ve yaşadığı koşulların anarşizmin tek yaşama geçirme biçimi olduğunda diretir. Tüm çelişkileri argümanlarıyla boşa çıkarır. Pek çok açıdan okuru da ikna eder. İkincisi Pessoa bu karakteri ile, anarşizmi uzaklarda bir yere konumlanmaktan, ütöpik, halyacı hiç gerçekleşmeyecek olanın alanından kurtarır.

Ne olursa olsun banker bile olsa karakteri anarşisttir ve metin boyunca okura anarşizmi gerçekleştirdiğini kanıtlamaya çalışır. Ki anarşist bir banker olmadan önce pek çok yöntem denemiştir. İlk önce kendisi gibi düşünenlerle fikirlerini pratiğe geçirmeye çalışmış ama grup varsa hiyerarşinin kaçınılmaz

‘Ne olursa olsun banker bile olsa karakteri anarşisttir ve metin boyunca okura anarşizmi gerçekleştirdiğini kanıtlamaya çalışır. Ki anarşist bir banker olmadan önce pek çok yöntem denemiştir. İlk önce kendisi gibi düşünenlerle fikirlerini pratiğe geçirmeye çalışmış ama grup varsa hiyerarşinin kaçınılmaz olduğu sonucuna varmıştır.’



Anarşist Banker, Fernando Pessoa, Türkçesi:

Işık Ergüden, 69 syf., Sel Yayıncılık, 2018.

'Kitapta ele alınan konulardan birisi 'doğal olmayan eşitsizlikler'dir. Bundan kasıt doğa tarafından bize verili olan değil de aileden, çevreden kazandığımız özelliklerdir. Örneğin, kısa veya uzun boylu olmak doğal bir eşitsizliktir ve bununla mücadele etmemiz gerekmez çünkü doğanın kuralı gereğidir. Ancak zengin bir ailede doğan birisinin doğar doğmaz senden daha iyi yaşam şartlarına sahip olması, Anarşist Banker'e göre doğal değildir ve bu mücadele edilmesi gereken bir şeydir.'

olduğu sonucuna varmıştır. Yardımlaşma fikri üzerine düşünmüş ama bir şekilde bunun da bir 'zorbalık' olduğuna karar vermiştir çünkü bu eşitsiz bir ilişki biçimidir. Birisine yardım etmek yatay bir ilişki olmaktan çok yukarıdan bir ilişki biçimini çağırıştırır ve bu da ona göre, bir çeşit zorbalıktır. Anarşist bir devrim için tüm dünyada aynı anda bir hareket gerekir ama o mümkün değilse anarşist koşullara ulaştıracak özgürlüğün önünü açmak için birey tek başına bir şeyler yapmalıdır ve karakterimiz bu nedenle banker olmuştur.

Çünkü ona göre toplumsal kurguların ilki ve en önemlisi paradır bu nedenle ilk mücadele edilmesi gereken şey paradır, bunu şöyle gerektendirir: "Boyun eğdirmeye, güçsüzleştirmeye çalışmam gereken herhangi biri değil, bu olmalıydı. Bunların en önemlisi çağımızda paradır. Nasıl paranın efendisi olabilirim; daha doğrusu paranın erkinin, zorbalığın efendisi nasıl olabilirim? Onun etkisinden, erkinden kurtularak, onun üzerine çıkarak ve onu güçsüz kılarak..."

Anarşist banker karakteri üzerinde çokça durmayı hak eder gerçekten de onun argümanlarının hepsi bir şekilde bizi tartışmaya ve üzerinde düşünmeye çağırır. Devamlı soru sordurur, zihninizi hiç boşa çıkarmaz, Pessoa'nın ironisi bizi içine alır ve bu karakter bilgece gerekçeleriyle, kendisine hayran bırakır. Ama bir rahatlama hissine de ulaşamayız, 'işte budur' diyemeyiz çünkü yazar bizi bir yandan şüphencilğe iter. Bu nedenle metni okurken arada kalma hissi oluşur.

'DOĞAL OLMAYAN EŞİTSİZLİKLER'

Pessoa'nın "Anarşist Banker"i sadece karakteri ile öne çıkan bir metin değildir. Kitap boyunca tartışılan pek çok şey kafa yormaya, üzerinde durmaya değer. Kitapta ele alınan konulardan birisi 'doğal olmayan eşitsizlikler'dir. Bundan kasıt doğa tarafından bize verili olan değil de aileden, çevreden kazandığımız

Fernando Pessoa

özelliklerdir. Örneğin, kısa veya uzun boylu olmak doğal bir eşitsizliktir ve bununla mücadele etmemiz gerekmez çünkü doğanın kuralı gereğidir. Ancak zengin bir ailede doğan birisinin doğar doğmaz senden daha iyi yaşam şartlarına sahip olması, Anarşist Banker'e göre doğal değildir ve bu mücadele edilmesi gereken bir şeydir. Yani yazar şöyle bir mesaj verir, doğanın dışında bize eşitsizlik dayatanlarla mücadele edilmelidir çünkü birisinin verili koşullar nedeniyle bizden üstün olması adil değildir.

'TOPLUMSAL KURGULAR'

Bunun dışında mücadele edilmesi gereken bir diğer şey 'toplumsal kurgular'dır. Karakterimiz bu kurgulardan şöyle bahseder: "En büyük kötülük, daha doğrusu tek kötülük, doğal gerçekliklere gelip yapışan toplumsal uzlaşma ve kurgulardır -evet tüm kurguları kast ediyorum; aileden paraya, dinden devlete kadar hepsini..." Bunlarla mücadele edilmelidir çünkü bunlar da sonradan oluşturulmuş ve insan varlığına giydirilmeye çalışılmıştır. Onun doğal olan yanını alıp biçimlemek için var edilmiştir. Anarşizm insanın doğal yanına en uygun anlayıştır bu nedenle çünkü kurgulanmış olanın gönüllü reddine dayanır. Bundan dolayı, enerjimizi bir sistemi yıkıp yerine diğerini geçirecek şekilde harcamak kitaba göre 'saçmalık'tır hattâ 'suç'tur. Çünkü toplumu olduğu gibi bırakmak kendi dinamikleri içerisinde varoluş koşullarının oluşmasını sağlamak üzerine düşünmek gerekir. Oysa toplum yukarıdan dizayn edilecek bir şeymiş gibi 'toplum mühendisliği' çabasıyla 'kurgulanır', tıpkı son günlerde coğrafyamızda da yaşadığımız gibi. Pessoa karakteri üzerinden, toplumun bizi kurgulamasına da karşı çıkar böylece onun eleştirisi tüm kurumlar üzerine bir kere daha düşündürür bizi ve Anarşist Banker'in argümanı hiç de haksız değildir bu açıdan. Ve belki Pessoa, karakteri üzerine düşünürken de toplumsal kurguların dışında bir kahraman yaratma çabasıdaydı, onun banker bir anarşist kahraman ortaya koymasının böyle bir anlamı da olabilir.

Fernando Pessoa'nın "Anarşist Banker"i nicelik olarak küçük bir metindir ancak nitelik açısından kendi boyutundan taşar. Yazar bizi üzerinde durabileceğimiz, tartışabileceğimiz pek çok düşünce ile karşı karşıya getirir. Bana kalırsa pek çok açıdan da felsefi bir metindir. Ve bu kitabın karakterinin yanında en ilginç yanı dünyaya dair bakış açısının güncelliğini kaybetmemesidir. Pessoa, düşünceyi tersine çevirir, bize düz bir bakış sunmaz. 'Zorbalık' etmeden de bir şeylerin başarılabilirliğini hatırlatır, aykırı karakteri ile anarşizmi hayata geçirir. Ama işte konu insandır, banker bir anarşist yaratarak da, kusursuz iyi diye bir şeyin olamayacağını altını çizer.



'Anarşizm insanın doğal yanına en uygun anlayıştır bu nedenle çünkü kurgulanmış olanın gönüllü reddine dayanır. Bundan dolayı, enerjimizi bir sistemi yıkıp yerine diğerini geçirecek şekilde harcamak kitaba göre 'saçmalık'tır hattâ 'suç'tur. Çünkü toplumu olduğu gibi bırakmak kendi dinamikleri içerisinde varoluş koşullarının oluşmasını sağlamak üzerine düşünmek gerekir.'

Türkiye’de yazar var mı? Hayır, Şule Gürbüz var

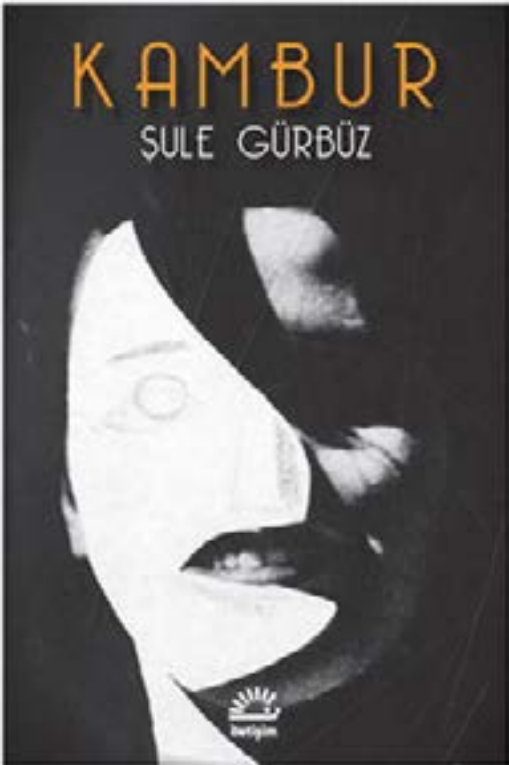
Şule Gürbüz’ün okuyucu kitlesi ne yazık ki yok. Pek tabii ülkenin ufak bir kısmı biliyor ve takip ediyor ancak kanaatim o ki, bu ilgi hiç yeterli değil. İlginin azlığı aslında yazının ilk başında belirttiğim birkaç ufak çıkarımda gizli. Ülke içerisinde tam anlamıyla bir edebi kültür yok. Edebi kültür olsa bile Gürbüz’ün felsefe ile yoğurduğu edebiyatını talep edecek ve bu edebiyatı, felsefeyi masasına koyup irdeleyecek bir kitle yok.



Kaan Onur Kaftanoğlu

”Hafifçe sızlandı kambur, ayaklarının altındaki koca taşı devirirken, bir tane de başının altında, ‘Ben yıldızları seyretmeden uyuyamam’..” Hayır, okuduğunuz cümle Jane Austen veya Le Guin’in kaleminden çıkmadı. 1992 yılında ilk kitabını yazan Şule Gürbüz’ün *Kambur* adlı eserinin giriş cümlesini oluşturuyor. Daha o yıllarda ortaya çıkardığı eser ile edebiyata hızlı bir giriş yapan Gürbüz, ilerleyen yıllarda Türkiye’nin en önemli yazarlarından biri olacağının ilk işaretlerini de veriyordu.

'
Düşüncelerin zihnimde yarattığı sıkışıklığın arasında gidip gelirken elime Şule Gürbüz'ün kitabı geçti ve deyim yerindeyse günüme adeta bir Woolf gibi doğdu. İlk okuduğumda "Nasıl bu kadar iyi bir anlatım yapabiliyor?" diye düşündüğümü hatırlıyorum.'



Kambur, Şule Gürbüz, 92 syf., İletişim Yayınları, 1992.

Şule Gürbüz 1974 yılında doğdu ve İstanbul Üniversitesi'nde Sanat Tarihi, Cambridge Üniversitesi'nde ise Felsefe lisans eğitimi aldı. Ancak, aldığı bu eğitimler ile paralel bir meslek edinmek yerine mekanik saat tamircisi olarak çalışmaya başladı ki, bugün hala aynı mesleği ustalıkla icra etmektedir. Saat tamirciliğinde usta olmasına usta ancak, bunun yanında yazarlıkta da bir o kadar yetenekli zirâ o günden bu güne farklı türlerde birçok önemli eser verdi. Az önce bahsettiğim *Kambur* adlı kitabı ile yazın hayatına başlayan Gürbüz, bunun hemen arkasından *Ağrınınca Kar Yağıyor ve Ne Başta'dır Ne Yaşta Akıl Yoktur* oyun ve şiir kitaplarını çıkardı. Bunlardan tam 18 yıl sonra *Zamanın Farkında* metni ile geri döndü. Kaleme aldığı bu yeni çalışma ile 2012 yılında Oğuz Atay Öykü Ödülü'nü aldı. Ödülü aldığı sıralarda ise *Coşkuyla Ölmek* kitabı yayımlandı. Son olarak da 2016 yılında basılan *Öyle miymiş?* kitabı ile günümüz Türkçe edebiyatının en iyi ve en farklı örneklerinden birini sundu.

İLK TANIŞMA

Gelgelelim benim kendisi ile tanışmam hayli geç oldu. Sanırım bundan aşağı yukarı iki yıl önceydi. Üniversiteyi yeni bitirdiğim yani bolca vaktimin olduğu zamanlarda kendime uzunca bir kitap listesi yapmıştım ve bunları tek tek okumaya girişmiştim. Bırakın Şule Gürbüz'ün kitaplarını, henüz böyle büyük bir yeteneğin var olduğunu dahi bilmiyordum, ta ki yine o dönemde çıkan *Öyle miymiş?* kitabına denk gelinceye kadar. Esasında kendisini o ana kadar tanımıyor oluşum benim için biraz utanç kaynağı oldu çünkü sıklıkla "Ülkede yazar var mı? Hadi canım sen de..." çıkışları yapardım. Tabii bu söylemden kastım 'örnek oluşturabilecek' derecede bir yazarın olmaması idi. Evet; yaşayanlar arasında Orhan Pamuk, Aslı Erdoğan, Enis Batur ve bu isimlere benzer, popüler kültüre bağımlı olanlara o kadar da hitap etmeyen ve dahası özgün çalışmalar yapan birçok önemli yazar var. Ama kültürel olarak edebi bir altyapı oluşturabilecek ne ortam var ne de yazar. Demem o ki Türkiye'de bulunan yazarların veya yazar olmak isteyenlerin durumu bir bakıma İrlanda'ya sıkışıp kalmış James Joyce gibi... Bu tarafta W. Butler Yeats, Fransa'ya göçen bir Beckett var ama öteki tarafa bakınca Virginia Woolf'tan tutun da, T.S Eliot'a, D.H. Lawrence'a kadar geniş bir isim listesi var.

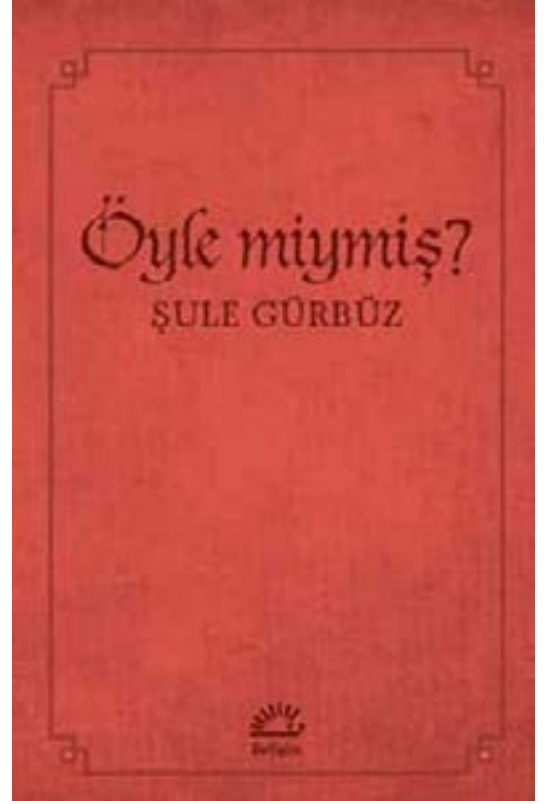
İşte bu düşüncelerin zihnimde yarattığı sıkışıklığın arasında gidip gelirken elime Şule Gürbüz'ün kitabı geçti ve deyim yerindeyse günüme adeta bir Woolf gibi doğdu. İlk okuduğumda "Nasıl bu kadar iyi bir anlatıma sahip?" diye düşündüğümü hatırlıyorum. Okudukça kitabın üstüne ve kağıtlara onlarca not alıyor, yaptığı göndermeleri, anlattıklarını doğru

anlıyor muyum diye tekrar tekrar kontrol ediyor, düşünüyordum. Bu sırada da “Eh, şimdi Gürbüz’ün Virginia Woolf kadar iyi ve yetenekli olmadığını bana kim anlatacak?” ve benzeri şekillerde monologlar gerçekleştiriyordum. Tabii ne bana anlatacak biri çıktı, ne de ben Şule Gürbüz’ün Virginia Woolf kadar iyi, yetenekli ve zeki olduğunu iddia etmekten vazgeçtim. Ancak başka bir konuda kendi kendimi ikna edebildim. Evet, artık Türkiye’de ‘örnek oluşturabilecek’ bir yazar vardı.

Çünkü kendisi günümüz edebiyatın sınırlarını aşmış, kendince yeni bir edebiyat ekolü oluşturmuştu. Bunu oluştururken de sanki -kendi deyimi ile- ‘gayretkeş’ okur için bir yol haritası olarak planlamıştı. Bilhassa *Öyle miymiş?* kitabının izinden gidersek varacağımız nokta saf felsefe, edebiyat ve sanattır. Haliyle bu tür bir eserin örnek olamayacağını söylemek tabiri caiz ise abesle iştigal etmektir.

DEV BİR KONÇERTO DİNLIYOR GİBİ...

Öncelikle belirtmem gerekir ki Şule Gürbüz’ün *Öyle miymiş?* kitabını içselleştirebilmek için adeta dev bir konçerto dinliyormuşsunuz gibi düşünüp, okumanız gerekiyor. Çünkü kitabın hem kendi içerisinde bağıra bağıra çaldığı tonlar var hem de pür dikkat alt notaları ve sesleri duymanız gerekiyor. Haliyle oldu bittiye getirmek çok mümkün olmuyor. Dahası, anlatım tekniği çok da alışık olduğumuz türden değil. Karmaşık cümle yapıları, karmaşık ifadeler, devrik cümleler, deyim yerindeyse sol gösterip sağ vurmalar... Sanki kendisi ile bir aşık atışmasına tutuşmuş ya da sanki gitarla oldukça hızlı bir solo çalınıyormuş da, siz de notaları yakalamaya çalışıyormuşsunuz gibi bir hissiyat oluşuyor okuduğunuz sırada. Çünkü hemen her satırda tıpkı bir saatin tik-takları gibi, Gürbüz’ün yeni bir dehası ile karşı karşıya kalıyoruz.



Öyle miymiş?, Şule Gürbüz, 198 syf., İletişim Yayınları, 2016.



‘Evet, artık Türkiye’de ‘örnek oluşturabilecek’ bir yazar vardı.

Çünkü kendisi halihazırda yapılan edebiyatın sınırlarını aşmış, kendince yeni bir edebiyat ekolü oluşturmuştu.’

Peki ne anlatıyor ? Esasında belli bir konusu yok çünkü Gürbüz'ün de bir röportajında söylediği gibi kitap okuyucuya bir 'anlatı'nın peşinde ilerliyor. Haliyle bu anlatı içerisinde kâh Homeros'a gidiyoruz, kâh Russel'a... Zaman zaman Gürbüz'ün iç dünyasına seyahat ediyor, hislerini hislerimizle tanıştırtıyor ve tıpkı kanatlı karıncaların gökyüzünde dans etmeleri gibi ahenk içerisinde karşılıklı içsel bir sohbet gerçekleştiriyoruz. Dolayısıyla bu anlatıyı tek bir kalıba sığdırıp, 'evet şurası şöyledir veya böyledir' gibi edebi çıkarımlar yapmak istemiyor, haddim olduğunu da hiç düşünmüyorum. Çünkü *Öyle miymiş?* ne tek bir kitap, ne de yazarı tek bir kişi... Haliyle Gürbüz, kendi içerisinde sakladığı onlarca yazar ve düşünce ile 'bir çırpıda ve öylece' yapılacak analizleri hak etmiyor.

Diğer taraftan, Şule Gürbüz'ün okuyucu kitlesi ne yazık ki yok. Pek tabii ülkenin ufak bir kısmı biliyor ve takip ediyor ancak kanaatim o ki, bu ilgi hiç yeterli değil. İlginin azlığı aslında yazının ilk başında belirttiğim çıkarımlarda gizli. Ülke içerisinde tam anlamıyla bir edebi kültür yok. Edebi kültür olsa bile Gürbüz'ün felsefe ile yoğurduğu edebiyatını talep edecek ve bu edebiyatı, felsefeyi masasına koyup irdeleyecek bir kitle yok. Bilakis, günümüzde önemli olan artık kimin ne düşündüğü veya ortaya ne gibi eserler çıkardığı değil, aksine ne düşünmediği ve ne yapmadığı... Böyle bir ortamda *Öyle miymiş?* adlı eserin ipek kumaşlara sarılıp sarmalanmaması da -utanarak ve üzülenek söylüyorum- gayet normal gözüküyor. Yine de her şey bir kenara; bugün olmasa da, ilerleyen yıllarda Gürbüz'ün çok daha el üstünde tutulacağından hiçbir şüphe duymuyorum.

En nihayetinde *Öyle miymiş?*'i okumaya karar verirsek, kulağımızda Gürbüz'ün çok sevdiği ve Zamanın Farkında isimli kitabında da geçen Genesis/The Musical Box şarkısı çalsın, aklımızda da şu sözleri bulunsun:

"Şunu derim ki, dünyada yaşayan tek bir kişi bile kaldıysa ölüm kurtuluş değil dedikodudur nihayette."

Çalı gölgeleri, taş yoncaları, mührü Süleymanlar..."

'Günümüzde önemli olan artık kimin ne düşündüğü veya ortaya ne gibi eserler çıkardığı değil, aksine ne düşünmediği ve ne yapmadığı... Böyle bir ortamda *Öyle miymiş?* adlı eserin ipek kumaşlara sarılıp sarmalanmaması da -utanarak ve üzülenek söylüyorum- gayet, normal gözüküyor.'



Olumsuzlamanın olumsuzlaması

Ayşegül Tözeren, edebi düşünme geleneğini, felsefi yanı çok güçlü olmasa da metninde temellendiriyor. Sisteme muhalif, feminist, ırkçı ve faşist olmayan bir kuramsal zemini hemen fark edebileceğimiz tartışmalar yürütüyor. Hapishane Edebiyatı, Müebbet Edebiyatı, Gösteri Edebiyatı gibi nadiren kullanılan kavramları dayanaklandırarak sunuyor.



“Her eleştirel deneyimde, yazın yapıtının artık bir bitim, bir tamamlanma noktası, bir son değil, bir çıkış noktası, üzerinde ikinci yapıtın ilk yapıtı yeniden yapılandığı bir temel olarak belirlediği olur.”

Raymond Jean

Onur Bütün

Karşıtların birliği ve savaşımla, nicelikten niteliğe geçiş yasası olarak bilinen ve diğer evrensel yasalarla birlikte olumsuzlamanın olumsuzlanması yasası; doğanın, bilincin ve toplumun evriminde geçerli olan evrensel bir yasadır. Sonsuz ve sınırsız evrim, tüm evrende bu üç yasanın işlemesiyle gerçekleşir. Üç yasa da idealist bir açıdan ve mantıksal düşünce alanına özgü olmak üzere Hegel tarafından ileri sürülmüştü.

Yine Hegel’in diyalektik tartışmalarının kilit kavramı, Aufhe-



bung (içerip aşma), sosyal bilimler, kültür ve edebiyatın hâlâ en temel tartışmalarının merkezinde yer alır. Yaşadığımız konjonktürün zihinsel üretimleri bu içerip aşma yöntemini felsefi temellendirmeye haiz olmasa da nadiren uygular. Eleştiri mekanizmaları bu yolun sabırlı yolcularının açtığı tünellerle gelişir ya da geriler.

Ayşegül Tözeren'in Manos'tan yeni çıkan kitabı, Edebiyatta Eleştirinin Özeleştirisi de aynı tartışma minvalinde Türkiye Edebiyatı açısından önemli bir yere sahip. Bu yerin bazı niteliklerini, tartışmalarını incelemeyi önce, Türkiye Edebiyatı açısından (özellikle öykü türünde) iyi bir araştırma yapılmış olduğunun hakkını teslim edelim.

Eleştiri sözcüğü, Antik Yunan'da kritikos (κρίτικός) sözcüğünden türetilmiştir. Her ne kadar Kant'ın kritiği ile ilişkilendirilse de bir şey hakkında yargıda bulunma, hüküm verme, aynı zamanda ayırt edebilme ve kavrayabilme yetisini kullanmayı da içerir. Kendini yıkıcı değil, olumluyan bir yaratıcı dönüşümün olasılıklarına açmakla ilişkilidir.

Türkiye'de yalnızca edebiyat eleştirisi değil, pek çok disiplinin ve siyasetin eleştirisi-mekanizmaları ağırlıkla eşitlikçi olmayan, tahakkümcü ve erkek egemen bir aklın himayesi altında yaşıyor. Düşünme geleneği; eğitim, kültür ve politik yaşamın kuruluşuyla cebelleşiyor. Gruplaşmış zihniyetlerin mensupları, kendi dışında kalan ve yine kendilerince ötekileştirilen grup ya da kişilerin zihinsel üretimlerini eleştiriyorlar ve görmezden geliyorlar. Sağlıklı bir eleştirinin olmazsa olmazlarından biri eşitler arası ilişkidir. Mekanizmanın eşitsiz işlediği her fikir ve duygu patalojik olana evrilir veya öykünür.

Ayşegül Tözeren bu bağlamda Türkiye Edebiyatı'nın patalojisi-ne çomak sokmuş ve kısa da olsa edebiyat eleştirisi tarihindeki bazı figürlerle kitabının açılış bölümünü düzenlemiş. Edebiyatta yerli yersiz övgünün, yerginin anlamsızlığını ortadan

'Gruplaşmış zihniyetlerin mensupları, kendi dışında kalan ve yine kendilerince ötekileştirilen grup ya da kişilerin zihinsel üretimlerini eleştiriyorlar ve görmezden geliyorlar. Sağlıklı bir eleştirinin olmazsa olmazlarından biri eşitler arası ilişkidir. Mekanizmanın eşitsiz işlediği her fikir ve duygu patalojik olana evrilir veya öykünür.'

'Ayşegül Tözeren, edebi düşünme geleneğini, felsefi yanı çok güçlü olmasa da metninde temellendirmiş. Sisteme muhalif, feminist, ırkçı ve faşist olmayan bir kuramsal zemini hemen fark edebileceğimiz tartışmalar yürütmüş. Hapishane Edebiyatı, Müebbet Edebiyatı, Gösteri Edebiyatı gibi nadiren kullanılan kavramları dayanaklandırarak sunmuş.'

kaldırabilme çabasına girişmiş. Bu çaba uzun erimli ve inatçı bir edebiyat, kültür ve politika çalışan toplulukların, figürlerin, dergi, dernek, atölye, yarışma jürisi vb. gibi yapıların kolektif çabasıyla anlamını arttırabilir. Tekil çalışmaların önemsizleştirilmemesi kaydıyla... Biz kadınların bu çabada da görünür olması, görünür olmaktan öteye geçip söz söylemesi ve eylemesi çok ama çok önemli.

Edebiyatta Eleştirinin Özeleştirisi bu bağlamda da cesaret verici bir metin. Kitapla ilgili yazılan daha çok tanıtım yazısı niteliğindeki yazıların tümünü okudum. Özellikle kuramsal kitaplar üzerine düşünürken, yazı da yazacaksam bu ön hazırlık ilk elden yaptığım bir çalışmadır. Bu çalışma, içinde yaşadığım entelektüel yordamı anlamlandırabilmek, kontrol ve serbestlik ilişkisini tanımlayabilmek arzudan kaynaklanır. Ardından kitabın öncelikle felsefi, multidisipliner, politik, edebi kökenlerini de bir yapısöküm çalışmasıyla analiz etmeye çalışırım. Başka bir deyişle, belirli bir sorunsal eşliğinde yöntemsel okuma yaparım.

Ayşegül Tözeren, edebi düşünme geleneğini, felsefi yanı çok güçlü olmasa da metninde temellendirmiş. Sisteme muhalif, feminist, ırkçı ve faşist olmayan bir kuramsal zemini hemen fark edebileceğimiz tartışmalar yürütmüş. Hapishane Edebiyatı, Müebbet Edebiyatı, Gösteri Edebiyatı gibi nadiren kullanılan kavramları dayanaklandırarak sunmuş. Bir kavramı ya da kavram setini bağlamlarıyla öne sürmek ve edebi yordamda işlemek kolay bir düşünce egzersizi değildir. Yalnızca yeni olanı keşfetmekle kalmaz, içerip aşmak kavram setiyle, yazının girişinde Hegel'e atıfta bulunduğum yeni paradigmalara girişin müjdecisi olması hasebiyle de mühimdir.

NİTELİKLİ İDDİA VE POLEMİK

Yazar, salt edebi üretilere değil bu üretimlerin ödüllendirildiği mekanizmalara bakmış, veriler sunmuş. Yazarların Türkiye Edebiyatı'na yüksek perdeden seslenişlerini, birbirlerine verdikleri cevapları, bu tartışmaların neresinde ve nasıl durulması gerektiğini serimlemiş. İyi ya da kötüyü tartışmak yerine onlarca fotoğraf çekmiş, bakmak ve görmek arasındaki farkta kalarak okura destek olmuş. Okuru yönlendirmemiş, fikrini ve önerilerini sarıh bir biçimde sunmuş.

Eleştiri yazılarında kişi adı vermek bir iddianın da sahibi olmak anlamına gelir. Kendinizi, içinde yaşadığımız kültürel, entelektüel ve politik evreni ayırmak, sınırlandırmak ya da genişletmek gibi pek çok parametre işlemeye başlar. Bu işlem aslında polemik yapmak diye tabir ettiğimiz ilişkişel süreçlerin, zihinsel pratiklerin de ön koşuludur. Marx ve Proudhon (anarşizm ve ekonomi politik), Nazım Hikmet ve Peyami Safa (gazete ve

dergi yazılarıyla, şiirlerle birbirini eleştirme) polemikleri bugün çok da karşılaşmadığımız son derece nitelikli ve üretici zihinsel pratiklerdi.

Edebiyatta Eleştirinin Eleştirisi, aslında kişileri; öykü, şiir, roman yarışma jürilerini ve tüm zihinsel üretim emekçilerini bir polemige davet ediyor. Kimi zaman politik vurguyu ve yordamı öne çıkararak “Öykünün camını çerçevesini indirmek mümkün mü?” kimi zamansa “Ödül kurumunun özeleştirisi mümkün mü?” gibi bölüm başlıkları ile okuru-yazarı eşitliyor. Bu nitelikli polemik davetine yanıt gelmeyeceğini, sıg bir alışkanlıkla davetin ancak ve ancak sohbetlerde geçecek oluşunu da biliyor ve ona rağmen kararlıkla, cesaretle sözünü söylüyor.

Edebiyatı salt edebiyat olarak okumaya karşı çıkıyor. Dilin kullanımından öykü dergilerine, fanzinlere, edebiyatın hegemonik yapılarından kadın seslerine, F Tipi öykülere kadar kapsamlı bir irdelemeyi gerçekleştiriyor. “Tehlikeli alan, girilmez!” ya da “Dikkat, inşaat alanıdır!” tabelalarında gördüğümüz içi boş dairenin soldan sağa çizilen çizgisini siliyor. Dokunulmaktan korkulan, çekinilen bir daireyi tartışmaya açıyor.

Metnin roman, şiir, deneme, anı, anlatı gibi diğer edebiyat türleri açısından da genişletilip, geliştirilmesini, “biz” dilinin vurgusunun arttırılmasını dilemenin, bir başka kadın yazar olarak görüşümüzü, zımlama yeteneğimizi arttıracağını düşünüyorum. Ayşegül Tözere edebiyatta eleştiri ve eleştirinin özeleştirisi temalarında yalnız olduğunu düşünüyordur. Çünkü bu türden metin üretimleri “büyük bir çoğunlukla beraber yaşadığımız” hissini ve fikrini kendine dayanak alamaz. Popülerlikten, olağanlaştırmadan uzaklaşarak hakikatin eleştirisine kavuşuruz. Yalnızlığın üretkenliğini de önemseriz. Dolayısıyla, kitabın satır aralarındaki çığılığı duymamak için sağır olmak gerek! Bu yazı onun yalnızlığına yarenlik etmek ve birlikte yürüyebilmek için yazıldı. “Ben” dilini “biz” diline çevirebilmek arzusu ve sorumluluğuyla.

Kitapların keyifle okunmasını dilemek âdettendir. Amma ve lakin âdetler aynı zamanda bozulmak içindir. Okurken keyfiniz kaçsın, şimdiye kadar neden böyle metinlerin nadiren yazıldığını düşünün ve birlikte bu temaları konuşup, tartışacak mekanizmalarımız olsun! Yalnızlığımızı azaltalım ve nitelikli tartışmaları edebiyat metinlerinin o efsunlu dünyasında çoğaltalım! Keyif ardından gelecektir.

Küçük bir not: Kitabın kapağı “düşünme geleneği” açısından çok hoş üretilmiş. Devrim Koçlan’a teşekkürlerimizle!

‘Popülerlikten, olağanlaştırmadan uzaklaşarak hakikatin eleştirisine kavuşuruz. Yalnızlığın üretkenliğini de önemseriz. Dolayısıyla, kitabın satır aralarındaki çığılığı duymamak için sağır olmak gerek! Bu yazı onun yalnızlığına yarenlik etmek ve birlikte yürüyebilmek için yazıldı. “Ben” dilini “biz” diline çevirebilmek arzusu ve sorumluluğuyla.’



Edebiyatta Eleştirinin Özeleştirisi, Ayşegül Tözere, 152 syf., Manos Kitap, 2018

Mümkün olan 'başka' dünya arayışı

Klinik psikolog Ali Bayramoğlu'nun Başka Bir Dünya Mümkün isimli kitabı Doğan Kitap etiketiyle okuyucu ile buluştu. 'Otomatik pilot'la ilişkilerinizi esneterek yeniden düzenleyecek egzersizlerle hayatı yakalamak için aklını kaçırmayı öğütleyen bu kitabı okuduğunuzda, mutluluğun ânın tadını çıkarırken zamanı unutmak olduğunu da öğreniyorsunuz.



Gökhan Yavuz Demir

Televizyonlar, kitaplar, sosyal medya, uzmanlar, yakın çevremiz, iş arkadaşlarımız, herkes ve her şey, bizi sürekli 'iyi hissetme'ye zorlar ve neredeyse hepimiz 'iyi hissetmediğimiz için kendimizi 'suçlu' hissederken elime klinik psikolog Ali Bayramoğlu'nun Başka Bir Dünya Mümkün isimli kitabı geçti. Niye kendimizi sürekli 'iyi hissetmek' mecburiyetinde olalım ki! Ya başka bir dünya hakikaten mümkünse? Ve o dünyada mesele, 'iyi hissetmekten çok 'yaşamayı' hissetmekse. Bu ihtimale ve imkâna kapı aralamaya açık olanlar için Bayramoğlu'nun söyledikleri dinlemeye değer şeyler.

İçinde yaşadığımız modern hayat bizi sürekli mutluluğa odaklarken, bizler bir süre sonra mutluluktan başka bir şey görmez ve istemez oluruz. Oysa hiçbirimiz bu toplu mutluluk arayışında, mutluluğun ne olduğu üzerine düşünmez bile; çünkü bunun için kimsenin vakti yoktur. Sahi, mutluluk nedir? Bütün kariyerimizi, evliliğimizi, hayatımızı üzerine inşa ettiğimiz bu mutluluk ne mene bir şeydir, bilenimiz var mı? Yahut bildiğimizi varsaydığımız mutluluk tanımını aslında kim bize dayatıyor? Bayramoğlu, önce okurlarından kopya çekmeden mutluluğun tanımını yapmalarını istiyor. Mutluluk tüketilen bir nesne yahut kazanılan bir unvan mı veya bir süresi var mı yoksa masalarda anlatıldığı gibi sonsuza kadar sürer mi?

‘OTOMATİK PİLOT’UN SORULARI

Bayramoğlu cevabı bize dayatmıyor ama kitap boyunca duyacağımız ‘otomatik pilot’ ile de bu soru üzerine düşündüğümüz kısa bir alıştırmada tanışıyoruz. ‘Otomatik pilot’, pek çok farklı isim ve görünümde karşımıza çıkmasına rağmen, en genelde bize kendini asıl gerçek benliğimizmiş de biz kendimiz gerçekte bir yanılsamaymışız gibi hissettiren büyük bir aldatmacadır. Canımız her ne yapmak istediye, onu yapmayı bırak, düşünmeyi bile vicdan azabı haline getiren bir tür ruhsal ihbar ve ceza mekanizması. Mesai saatinde çimlere uzanıp aylaklık yapmak mı istiyorsun, diyetini bir kenara atıp dondurma mı yiyeceksin, o esnada yarının raporlarını bitirmen gerektiğini ve yemek istediğin dondurmanın üç yüz kalori olduğunu söyleyen bir ses duyacaksın. Bu ses kimin sesi? Kim konuşuyor seninle? İşte o ‘otomatik pilot’la tanıştınız; ona kibarca “merhaba,” dedikten sonra yapmak istediğiniz işe geri dönün, yani çimlere uzanın ve dondurmanızı afiyetle yiyin. Geçmişinizi irdeleyip duran, sürekli gelecek planlarınızı hatırlatan, o her daim ‘mantıklı’ olan ‘otomatik pilot’u devreden çıkarın. Çünkü sizi başka mümkün bir dünyadan uzaklaştıran rotada yol almaya mahkûm eden hep bu ‘otomatik pilot’tur aslında.

Tartışmasız kabul ettiğimiz bütün kişisel hedeflerimiz, iyi hissetme mecburiyetimiz, güvenli ve konforlu bir hayat sürme ihtiyacımız gibi kendimize ait saydığımız değerlerimiz, ekseriyetle bir “otomatik pilot”un bizim kişiliğimizden bağımsız genel geçer toplumsal sesinin tekrar ettiği ezberlerdir. O ‘otomatik pilot’, aslında bir suflördür ve hayat yolculuğunda sürekli bize sufle ettiği rotaysa fırtınalardan ve dalgalardan uzak, macerasız, korunaklı ve renksizdir; yani yolculuğa çıkmamızı engellemektedir. Oysa suflörsüz, kendi rotasını kendisi belirleyen hakiki bir hayat yolculuğu riskli ve dalgaların hiç bitmediği, hayatın tüm renkleriyle dolu bir serüvendir. Zaten başka bir dünyayı mümkün kılan da ezberlenmiş olanların dışında başka bir rotayı takip edebilmektir.

‘Otomatik pilot’la ilişkilerinizi esneterek yeniden düzenleyecek egzersizlerle hayatı yakalamak için aklını kaçırmayı öğütleyen bu kitabı okuduğunuzda, mutluluğun ânın tadını çıkarırken zamanı unutmak olduğunu da öğreniyorsunuz.

‘O ‘otomatik pilot’, aslında bir suflördür ve hayat yolculuğunda sürekli bize sufle ettiği rotaysa fırtınalardan ve dalgalardan uzak, macerasız, korunaklı ve renksizdir; yani yolculuğa çıkmamızı engellemektedir.’



Başka Bir Dünya Mümkün mü?; Dr. Ali Bayramoğlu, 336 syf., Doğan Kitap, 2018.

TBMM’de çay, kahve ve gazoz çok ucuzdu...

TİP’in ve Çetin Altan’ın TBMM macerası, tüm tartışmalar, müzakereler, önemli konularda açıklamalar, TİP’lilerin kamuoyunun habersiz bırakıldığı konularda yaptığı hayati konuşmalar ve AP’lilerin sürekli çileden çıkmaları bir yana; ilk kez meclise girmiş ve sol ilkeleri anlatmaya çalışan sosyalist bir parti ile o partiyi siyasal ve fiziksel açılardan yok etmek için çaba harcayan, sürekli küfreden, hakaret eden, linç etmeye çalışan sağcı siyasetçilerin zorunlu ilişkisinin hikâyesidir aslına bakılırsa.



Murat Sevinç

1961 Anayasası, günahlarıyla karşılaştırılamayacak ölçüde çok sevabıyla, anayasa tarihimizin zirvesidir. Hem metin kalitesi hem de Bülent Tanör’ün ifadesiyle, ‘hukukileştirici, siyasallaştırıcı, sosyalleştirici’ yönleriyle. Demokrat Parti (DP) dönemi ardından, Batı’daki genel eğilimine uygun biçimde ‘sol’ canlanırken, Türkiye de kendine düşen payı almış, siyasal ve entelektüel canlılık el ele yürümüş ve yürürlükte kaldığı on dokuz yıl süresince büyük ölçüde kendisine sahip çıkmayan iktidarlar elinde kalan ‘Anayasa’ bu hareketliliğin hukuksal düzeydeki taşıyıcısı olmuştur.

1960-1965 arası hayli zorlu bir dönem ve darbe sonrası kurulan zorunlu koalisyonlar, 1965 seçiminde Süleyman Demirel Adalet Partisi'nin (AP) yüzde 50'yi geçen oy oranıyla son buldu. Demirel'in oy oranı, o seçim sisteminde hakikaten büyük başarıydı ve 27 Mayıs darbesinde ortalıkta görünmeyen DP yanlılarının, iktidarı bir kez daha ve bu kez tek başına DP'nin siyasal takipçisi AP'ye teslim etme isteğinin göstergesiydi.

İşte, az oy alan partilerin parlamentoya girmesine izin veren seçim sisteminin siyasal tarihimize bir büyük armağanı, parlamentoya ilk kez bir sosyalist partinin, Türkiye İşçi Partisi'nin (TİP) girmesini sağlamasıydı.

TİP 13.2.1961'de kurulmuştu. Mehmet Ali Aybar, Behice Boran, Sadun Aren... Anayasa'nın açtığı kapıdan parti kurarak girmeyi düşünürlerken, bir grup sendikacının parti hazırlığı içinde olduklarını duyunca bu faaliyetlerini durdurmuşlar, sendikacılar bu durumdan haberdar olunca, Aybar'ın deyişiyle 'aydın alerjileri' nedeniyle reddetmişlerdi. Bazı şeyler pek değişmiyor gördüğünüz gibi! 'O' aydınlar 'sabıkalıydı' ve sendikacılar başlarının belaya girmesini istemiyorlardı. Bu arada seçimlerden hemen sonra Türk-İş yöneticileri, YÖN yazarlarıyla yeni bir işçi partisi kurmaya yönelince (hiçbir zaman kurulamayan Çalışanlar Partisi) sendikacı kurucular TİP'i canlandırmak üzere harekete geçti ve partilerine 'aydın' genel başkan bulmaya karar verip ilk öneriyi, DP/AP'li olduğu herkesin malumu Ali Fuat Başgil'e götürdüler! Başgil kabul etmeyip yıllar öncesinde asistanlığını yapmış olan Aybar'ı önerince, onunla görüşüldü ve Mehmet Ali Aybar Genel Başkan oldu. Aybar'ın Genel Başkanlığı 9.2.1962 günü ilan edildi.

Aybar'ın Genel Başkan olduğu TİP, 'ortanın solu' sloganının mucitlerinin yanında, 'sol' bir parti olarak giriyordu TBMM'ye!

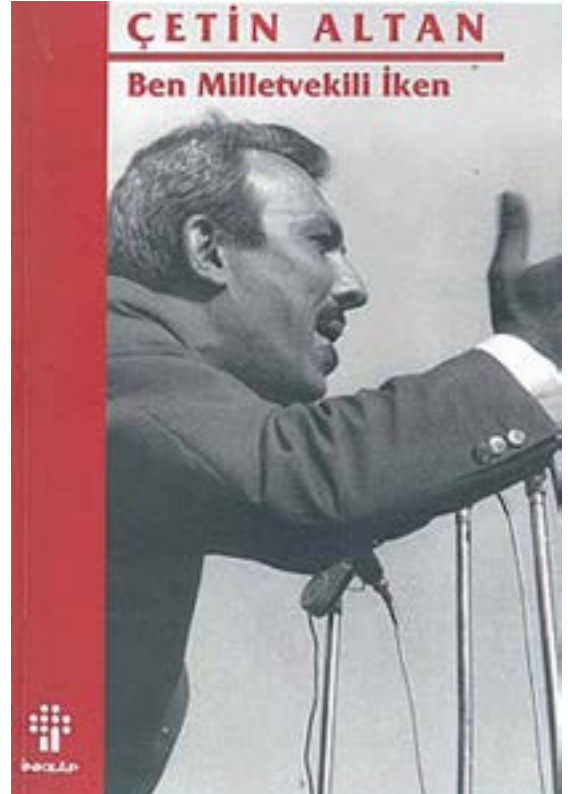
Çetin Altan, TİP listesinden bağımsız milletvekili seçildi. Ancak, Süleyman Demirel hükümet programını okuyup muhalefet partilerinin grup sözcüleri konuşmaya başlayınca, Çetin Altan da 'konuşmak için (!)' bağımsız vekillikten vazgeçip TİP'e girecekti. 1965 parlamentosunun ilk kavgası da, Çetin Altan kürsüdeyken çıkmıştı!

Bugün size hatırlatmak istediğim kitap, Çetin Altan'ın milletvekilliğinden yıllar sonra kaleme aldığı ve 'vekalet' günlerini anlattığı 'Ben Milletvekili İken' başlıklı eser. İnkılâp Kitabevi'nden, 2005 tarihli. Kitap, hem TİP'in ve Çetin Altan'ın parlamentodaki serüveni hem de sığılından asla ödün vermeyen Türkiye sağ hakkında çok hoş, ilgi çekici anekdotlarla ilerliyor. Çetin Altan, olup biteni mizahi ve sert bir dille, bazen ciddileşerek bezen dalgasını geçerek anlatıyor.

Türkiye, kimi meslek erbabının rahat bırakılmadığı, asıl işini yapamadığı için milletvekili olduğu bir ülke. Çetin Altan da milletvekili adaylığını benzer bir gerekçeyle açıklıyor:

"Nerden esti aklıma milletvekili olmak... Bir siyasi ihtirasın zapt edilmez tutkusu mu kıpırdamıştı içimde yoksa radyo nutuklarındaki gibi 'Vatana millete hizmet aşkının' ayda 3700 li-

'Çetin Altan, TİP listesinden bağımsız milletvekili seçildi. Ancak, Süleyman Demirel hükümet programını okuyup muhalefet partilerinin grup sözcüleri konuşmaya başlayınca, Çetin Altan da 'konuşmak için (!)' bağımsız vekillikten vazgeçip TİP'e girecekti. 1965 parlamentosunun ilk kavgası da, Çetin Altan kürsüdeyken çıkmıştı!'



Ben Milletvekili İken, Çetin Altan, İnkılâp Kitabevi, 2005, 446 syf.

‘Tanıdık CHP milletvekillerinden biri yaklaştı yanıma: ‘Yahu sizin için ne diyorlar biliyor musun?’ dedi. ‘Ne diyorlar?’ dedim. ‘Komünistlerin hepsi bıyıklı, Stalin ceketli, üstelik kırmızı bir kordonun içinde oturuyorlar’ diyorlar.’

ralık kara sevdası mı coşmuştu yüreğimde... Böyle azgın duyguların rüzgârlarına falan kapılmış değildim... Sadece Babiâli patronlarıyla savcıların çifte kıskacı altına itildiğimi görüyordum... Dört taraftan açılmış iri dişli ağızlara, harıl harıl çalışan telefonlara, raporlara, dosyalara ve savcılara el sallayarak milletvekili oldum”

Çetin Altan, henüz alışılmamış bir düşünce olan sosyalistlik nedeniyle bir oldu bittiyle içeri atılacağını, oysa bir iki yıllık bir koruma altına girerse o esnada ‘ilk yadırgamaların’ geçeceğini düşünerek milletvekili olduğunu belirtiyor.

Altan, TBMM binasına girdiği günden başlıyor gözlemlerine ve hissettiklerini, düşündüklerini aktarmaya. Takım elbisesi konusunda duyduğu pişmanlık, vekil seçilenlerin çocuksu ‘vakur’ görünme çabaları, kapıdaki polislerin yıllarca kendisine kim olduğunu sormaları, sosyalist vekillerin bir sosyaliste yaraşır şekilde davranıp her daim ciddi görünme çabası... Bir de tabii, ilk gün TBMM’de TİP grubuna bir yer ayrılmamış olması! Durumu protesto etmek ile Meclis Başkanlığı’yla müzakere arasında gidip gelmeler ve sonunda ‘gösterilen’ yere oturulması. TİP’lilerin ilk gün oturdukları kısımda kırmızı bir şerit varmış, devlet memurlarına ayrılan yerle ayıran. Altan’ın bu ilk maceraya dair söyledikleri, sağcı siyasetçinin olup bitene bakışı hakkındaki ilk güzel örneği de sunuyor:

“Tanıdık CHP milletvekillerinden biri yaklaştı yanıma: ‘Yahu sizin için ne diyorlar biliyor musun?’ dedi. ‘Ne diyorlar?’ dedim. ‘Komünistlerin hepsi bıyıklı, Stalin ceketli, üstelik kırmızı bir kordonun içinde oturuyorlar’ diyorlar. Önce şaka yapıyor zannettim. Ama sonradan bu sözü duyan AP’lilerin toplantı salonunda bizlere dik dik bakarak önümüzden geçtiklerini fark ettim. Bir tanesi arkadaşına: ‘Yok yahu, kırmızı kordon onlara ait değil, yandaki sıralara ait,’ diyordu. Öteki de, ‘Evet ama hepsi bıyıklı,’ diyordu. Kendi aralarında: ‘Bıyıklarına bilmem ne edeyim,’ diyerek uzaklaştılar.”

İlk küfrü bıyıklarına yemiş, TİP’in erkek milletvekilleri!

İlk gün anılarından biri de, kendini gösterme ve poz verme faslı ardından, en çok şu sözün duyulması: “Paraları veriyorlar mı?” Malum, seçim pahalı bir iş! “Paraları aldın mı?” “Almadiysan git al paranı.” “Veriyorlarmış paraları...”

Ve tabii, Meclis lokantası. Ucuzluğuyla ünlü bir yerdir lokanta. Altan, çeklerin alındığı salonda bir yandan da sürekli yemek yenildiğini, “Oğlum baklava söyle”, “Oğlum yahni söyle” siparişlerinin havada uçtuğunu ve AP’lileri kızdıran bir şeyler söylediğinde bu konulara ilişkin ilk uyarının bir CHP’li vekilden geldiğini anlatıyor:

“Aman Çetin, Meclis’in içine ait işleri sakın yazma. Biz hepimiz ne de olsa burada aynı tekkenin içindeyiz. Dövüşürüz, kavga ederiz, hırlaşırız ama yine de kendimize ait meseleler kendi içimizde kalmalı...” Nasıl, bazı şeyler süreklilik arz ediyor değil mi!

Unutmadan, sürekliliği olan konulardan biri de milletvekillerinin yabancı dil hakimiyeti. Bugün vekil özgeçmişlerine bakarsanız da aynı manzarayla karşılaşsınız. Altan'ın iğneli ve eğlenceli cümleleriyle:

“Hoş, Meclis albümüne bakılınca yabancı dil bilmeyen kimse pek yoktu galiba. Hiç değilse küçük biyografi notlarının altında ‘az İngilizce’ yazardı: ‘Yes, no, thank you’ demesini bilmek bu az İngilizce’ye dahildi... Türkiye demokrasisi bu az İngilizce’yle Amerika’nın en büyük dostu olmuştu. Kazara bir de çok İngilizce bilse acaba nesi olurdu? Bunu hiç bir zaman kestiremedim.”

Çetin Altan, AP hükümetinin programının okunmasından başlayarak yıllar içinde olup biten her şeyi, bir yandan TİP’li bir meclisteki müzakere pratiklerini ve dönemin siyasal atmosferini meclis tutanaklarından bolca yararlanarak anlatırken; diğer yandan hemen her konuya mutlaka insani, matrak, acıklı ya da hüzünlü bir gözlem de katıyor. Örneğin, hükümet programını ve ‘cici demokrasi’ oyununu, araya Demirel’in fiziksel nitelikleri ve davranışlarını da ekleyerek aktarması gibi:

“Demirel, bir hayli hörmetlice olan saçsız başı, iri ve yuvarlak gövdesi ve kalın parmaklı elleriyle, ağzına yapıştırma bir gü-lücük, kürsüye çıktı... Türkçeyi çok kötü ve yanlış konuşuyordu... Birden büyümüş genç irisi çocuklarda rastlanan bir yordamsızlığı vardı... Dalgalı bir havada yüksekçe bir rıhtımdan bir sandala binmeye kalksa, çevik olayım derken ayağını göbeğini toparlayamayacağı için mutlaka sandalı batırırdı...”

Altan, Demirel’in konuşmasında düşünce özgürlüğünden söz etmesine, devletin yurttaşı koruma işlevine vurgu yapmasına karşın; kendisini Nazım Hikmet’i övdüğü için tekmeletmeye çalıştığını ve gençlerin katillerinin yakalanması ve yargılanması için bir şey yapmadığını eklemeyi de ihmal etmiyor. Nitekim, kitabın tümünde, Türkiye sağının sığılının, riyakârlığının, ABD uyduculuğunun ve sol düşünceden nefretinin örneklerini bulmak mümkün. Ancak Çetin Altan yalnızca sağ eleştirisi yapmıyor. Pek çok anısında ve sözcüğünde, kendi partisine ve özellikle genel başkan Aybar’a, daha genelde sosyalist vekillerin kendilerini gerçek koşullardan koparcasına fazlaca önemsiyor oluşlarına yönelik eleştirileri bulmak mümkün:

“(ilk konuşmayı kastediyor) Hazırlanıp duruyordu. İçinden heyecanlandığını seziyordum. Dıştan ise: ‘Hehey, topunun tozunu havaya savuracağım’ gibi bir eda taşıyordu.”

TİP’in ve Çetin Altan’ın TBMM macerası, tüm tartışmalar, müzakereler, önemli konularda açıklamalar, TİP’lilerin kamuoyunun habersiz bırakıldığı konularda yaptığı hayati konuşmalar ve AP’lilerin sürekli çileden çıkmaları bir yana; ilk kez meclise girmiş ve sol ilkeleri anlatmaya çalışan sosyalist bir parti ile o partiyi siyasal ve fiziksel açılardan yok etmek için çaba harcayan, sürekli küfreden, hakaret eden, linç etmeye çalışan sağcı siyasetçilerin zorunlu ilişkisinin hikâyesidir aslına bakılırsa.

Altan’ın daha ilk konuşmasında işitilen, “Senin ananı avradı-



‘Türkiye demokrasisi bu az İngilizce’yle Amerika’nın en büyük dostu olmuştu. Kazara bir de çok İngilizce bilse acaba nesi olurdu? Bunu hiç bir zaman kestiremedim.’

nı... Moskova'ya eşşekoğu eşşek... Komünist köpek..." ifadeleri, genel havayı yansıtıyordu. TİP'lilerin mecliste fiziksel linçe maruz kalması da, Çetin Altan'ın 'Bornova savcısına mektup' makalesi ardından başına gelenler, dokunulmazlığının kaldırılması (AYM tarafından iptal edilmiştir) o havanın sonucuydu.

Söz konusu hödüklüğün ve hışırılığın, 'politikaya atılan taşra burjuvazisinin eseri olduğunu da hatırlatıyor bir yerde, Çetin Altan:

"İstanbul'un eski zenginleri de sosyalist düşmanlardı. Ama kişisel ilişkilerinde bir incelik, bir sözünü sohbetini bilme göze çarpardı. Ahlaksız olsalar bile, hiç değışe hızlı ve hıyar değillerdi. Politikaya atılan taşra küçük burjuvazisi ise hem sosyalist düşmanı hem de görgüsüz, hantal ve küt kafalıydı. Buna bir de ahlaksızlık eklenince tahammül ötesi bir pislik oluyordu..."

Kitabı okursunuz nasıl olsa. İki alıntıyla bitirmek istiyorum. İlki dokunulmazlığı kaldırılırken, çok geç saatte yaptığı uzun, önemli ve etkileyici konuşmadan. Altan konuşmasının sonunda üzüntüyle, yapılmak istenenin ne denli boş bir iş olduğunu anlatmaya çalışıyor şu ifadelerle:

"Ben yazı mazı yazmasını severim. Ben bu saatlere kadar piyes yazacağıma evde, size laf anlatmaya çalışıyorum yani. Oturup yazı yazmasını severim ben. Hiç hayatımda mebus olmaya falan özenmedim aslında. Heves veren sosyalist partisinden olmam biraz yani. Bu gelişsin istiyorum da ondan... Hayatta ne yaparsanız yapın, samimiyetine inanın sosyalistlerin. Kahırlı iştir... Eğer biz bu kahrı çekmemiş olsaydık, sizlerle beraber çoğunlukta bulunabilirdik. Neyimiz eksik. Kahırlı iştir..."

Günümüze dair bir şeyler söylüyor farkındaysanız ve karşındaki örgütlü sığığa bir şey anlatmaya çalışıyor. Beyhude tabii. O gün öyleydi, bugün de öyle, ne yazık ki.

Gelelim başlığa...

Evet, meclis lokantasının, yeme içmenin ucuzluğu meşhurdur. Altan, uzun süren boş tartışmalar arasında, dışarı çıkılıp bir şeyler içildiğinden söz ediyor. Çetin Altan'ın sözcükleriyle bitsin yazı:

"Bazı hatipler kürsüye fırlıyor: 'Bizi halk bunun için mi buraya gönderdi?' diye soruyorlardı. Ben ise içimden: 'Hadi bunlar halkın kendilerini buraya niçin gönderdiğini pek bilmiyorlar, acaba halk biliyor mu bunları niçin gönderdiğini' diye düşünüyordum. Sonra yine dışarı çıkıp çay, kahve, gazoz içiyorduk..."

Herkes de içtiğine göre demek ki bizi buraya biraz da bunun için göndermişlerdi... Üstelik o kadar da ucuzdu ki... On kişiye ısmarlasan iki buçuğu geçmiyordu..."

'Hadi bunlar halkın kendilerini buraya niçin gönderdiğini pek bilmiyorlar, acaba halk biliyor mu bunları niçin gönderdiğini' diye düşünüyordum. Sonra yine dışarı çıkıp çay, kahve, gazoz içiyorduk...'



‘15 Temmuz Gerçekleri’: Vali ve genel müdür o gece Erdoğan’a ulaşamadı

Gazeteci Şükrü Küçükşahin’in yayına hazırladığı “15 Temmuz Gerçekleri” kitabı okurlarla buluştu. Kitap, darbe girişimi sonrası kurulan Meclis Araştırma Komisyonu’na muhalefet şerhi düşen CHP’nin hazırladığı rapordan yola çıkarak yaşananları aktarıyor.



15 Temmuz Darbe Girişimi’nin ikinci yılına sayılı günler kala gazeteci Şükrü Küçükşahin’in yayına hazırladığı, “15 Temmuz Gerçekleri” kitabı İmge Kitabevi aracılığıyla okurlarla buluştu.

‘15 Temmuz Darbe Girişimi Araştırma Komisyonu’nda yer alan Milletvekilleri Aykut Erdoğan, Sezgin Tanrıkulu, Zeynel Emre ve Aytun Çıray’ın katkı sunduğu kitap komisyonun aldığı karara karşı CHP’nin muhalefet şerhi raporundan yararlanarak oluşturuldu. “FETÖ gerçeği”, “Nereden çıktı bu FETÖ” gibi sorulara yanıt verecek ikinci kitabın da yakın zamanda okurlarla buluşması bekleniyor.

Serkan Alan

DARBE GECESİ DAKİKA DAKİKA ANLATILIYOR

Darbe girişiminin başlangıcından itibaren yaşananların dakika dakika aktarıldığı kitapta darbenin kilit isimlerinden firari

'Küçükşahin: "Devletin o geceden çıkarması gereken son derece önemli dersler var. Gerekli müdahalelerin yapılmadığı ortada ve bunların mutlaka sorgulanması gerekir. Bu kitap da bunu amaçlıyor."

Adil Öksüz'ün "Hızlı İki Günü", "Darbeyi Önceden Bilenler", "Darbenin Planlanması", "Kilit İsimlerin Darbe Beyanları", "Açıklamalar ve Sorulmayan Sorular", "Darbe Sonrası", "Çalıştırılmayan Komisyon" ve "Neden Önlenemeyen Darbe ve Sonuçları" bölümleri yer alıyor.

KÜÇÜKŞAHİN: DEVLETİN ÇIKARMASI GEREKEN ÖNEMLİ DERSLER VAR

Şükrü Küçükşahin'e göre darbe girişiminin daha kanlı yaşanmamasının birkaç nedeni bulunuyor. Dönemin Başbakanı Binali Yıldırım'ın erken saatlerde emniyet güçlerini uyarması ve teyakkuza geçirmesinin önemli olduğunu vurgulayan Küçükşahin, "Bir başka önemli konu da Korgeneral Zekai Aksakallı'nın darbecilerin elinden kurtulup Şehit Astsubay Ömer Halisdemir'e talimat vermesidir. Bu sayede Özel Kuvvetler Komutanlığı'nı ele geçirmek isteyen darbeci general Semih Terzi'nin Ankara'ya daha çok özel kuvvet sevk etmesinin önü kesildi ve Özel Kuvvetler Komutanlığı ona teslim edilmedi. Cumhurbaşkanı'nın gece yarısından sonra halkı sokağa çağırması darbenin sonunu getirmiştir" dedi. Küçükşahin kitabı da dair ise, "Devletin o geceden çıkarması gereken son derece önemli dersler var. Gerekli müdahalelerin yapılmadığı ortada ve bunların mutlaka sorgulanması gerekir. Bu kitap da bunu amaçlıyor" ifadelerini kullandı.

Kitapta darbe girişimi sırasında yaşananlara dair birçok ayrıntı yer alıyor. 15 Temmuz gecesi saat 22.08 sularında Ankara Akıncı 4'üncü Ana Jet Üssü'nden 930677 kuyruk numaralı mühimmat yüklü F-16'nın izinsiz kalkmasından bir dakika





sonra dönemin Ankara Valisi Mehmet Kılıçlar, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'la görüşmek için Koruma Müdürünü aradı. Müdür Kılıçlar'ı Cumhurbaşkanı yerine dönemin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Berat Albayrak'la görüştürdü. Vali, Bakan'a darbe olduğunu söyledi ve gözlemlerini aktardı. Komisyon tutanaklarına göre 22.15'te dönemin Emniyet Genel Müdürü Celalettin Lekesiz de Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı aradı. Erdoğan ile doğrudan görüşemeyen Lekesiz, Koruma Müdüründen Cumhurbaşkanı'nın güvende olduğu bilgisini aldı.

YANITSIZ KALAN ADİL ÖKSÜZ SORULARI

Küçükşahin kitabın "Darbenin Planlanması" bölümünde FE-TÖ'nün firari Hava Kuvvetleri İmamı Adil Öksüz'ün serbest bırakılmasıyla ilgili cevabı bulunamayan şu soruları sıraladı, "Darbe sonrası en ufak bir şüphe halinde bile insanların tutuklandığı bir ortamda Öksüz nasıl serbest bırakıldı?", "Kamuyunda Öksüz'ün serbest bırakılmasıyla ilgili onlarca soru varken, serbest bırakan hakim Sönmez hakkında göstermelik soruşturma açılması dışında, neden hiçbir işlem yapılmadı?", "Adil Öksüz kimdir? MİT için çalışmış mıdır? Darbe girişimi sonrası Öksüz'le kamu görevlileri arasında görüşme veya pazarlık oldu mu?"

'AKP'NİN TASLAK RAPORU VE GİZLENENLER'

Darbe girişiminden dört gün sonra Meclis'te temsil edilen dört partinin verdiği önergelerle kurulan Meclis Araştırma Komisyonu'nun çalışmaları sırasında birçok tartışma yaşandı. Kitabın, "AKP'nin Taslak Raporu ve Gizlenenler" bölümünde şu ifadeler yer verildi: "Rapor'un darbenin öngörülebilir, önlenebilir hususlarına dair hiçbir araştırma ve beyanı yansıtmaması; oluşma sürecinin muhalif üyelerden tamamen gizlenerek yürütülmesi, amacın, gerçeği açığa çıkarmak, sorumluları bulmak olmadığının kanıtıdır."

Kitapta AK Parti'nin taslak raporunda ortaya çıkarılmayan gerçekler ise şu başlıklar altında sıralandı: " Sürecin nasıl işlediği, kimlerin ne tür roller üstlendiği, Türkiye'yi 15 Temmuz'a taşıyan süreç, 15 Temmuz sonrası için demokratik ve hukuki bir yol haritası."

'AKP'nin Taslak Raporu ve Gizlenenler" bölümünde şu ifadelere yer verildi: "Rapor'un darbenin öngörülebilir, önlenebilir hususlarına dair hiçbir araştırma ve beyanı yansıtmaması; oluşma sürecinin muhalif üyelerden tamamen gizlenerek yürütülmesi, amacın, gerçeği açığa çıkarmak, sorumluları bulmak olmadığının kanıtıdır.'



15 Temmuz Gerçekleri, yayına hazırlayan: Şükrü Küçükşahin, 223 sf., İmge Kitabevi, 2018.

ETKİNLİK

INNA

20 Temmuz 2018

Saat: 21:15

Bodrum Antik Tiyatro,
Muğla**FATMA TURGUT**

20 Temmuz 2018

Saat: 22:00

Sanat Performance,
İstanbul**ELİF ÇAĞLAR - THE
ART OF TIME**

20 Temmuz 2018

Saat: 19:30

The Primetime Cruise,
İstanbul**ACİD PAULİ -
MİNİFESTO**

21 Temmuz 2018

Saat: 18: 00

Fun Beach Club,
İzmir

ETKİNLİK

MÜZEYYEN - ŞEVVAL SAM

24 Temmuz 2018

Saat: 21:15

Ayvalık Amfityatro,
Balıkesir



BİR DELİNİN HATIRA DEFTERİ

25 Temmuz 2018

Saat: 20:30

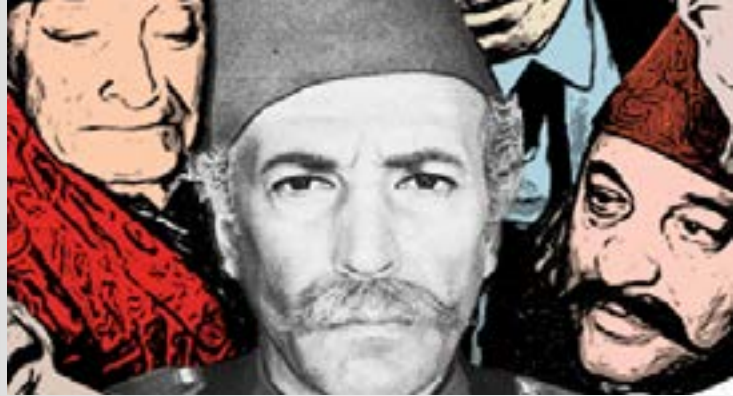
Trump Kültür ve Gösteri
Merkezi,
İstanbul

HEY DOUGLAS

26 Temmuz 2018

Saat: 22:30

Moda Kayıkhane,
İstanbul



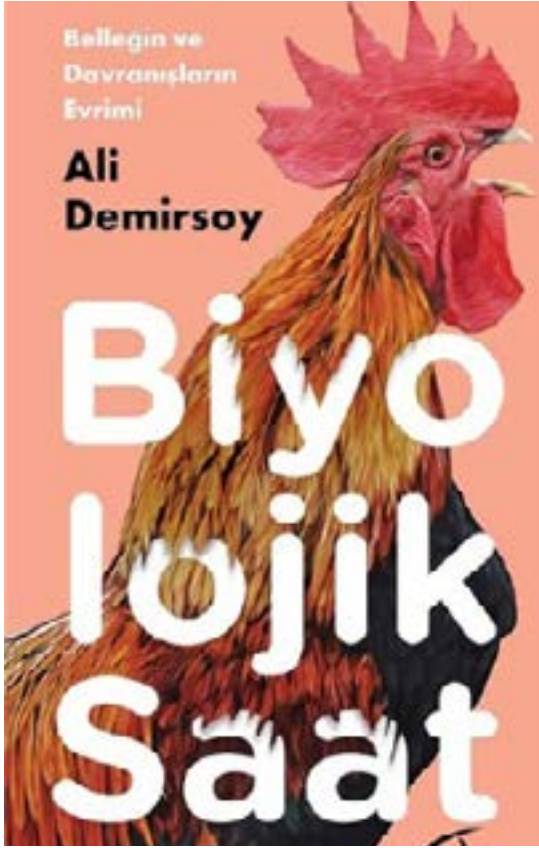
CANDAN ERÇETİN

28 Temmuz 2018

Saat: 21:15

Altınoluk Amfityatro,
Balıkesir

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR



Biyolojik Saat

Yazar: Ali Demirsoy
Yayınevi : Asi Kitap
Baskı Sayısı : 1. Basım
Sayfa Sayısı : 200



Kalbim ve Diğer Karadelikler

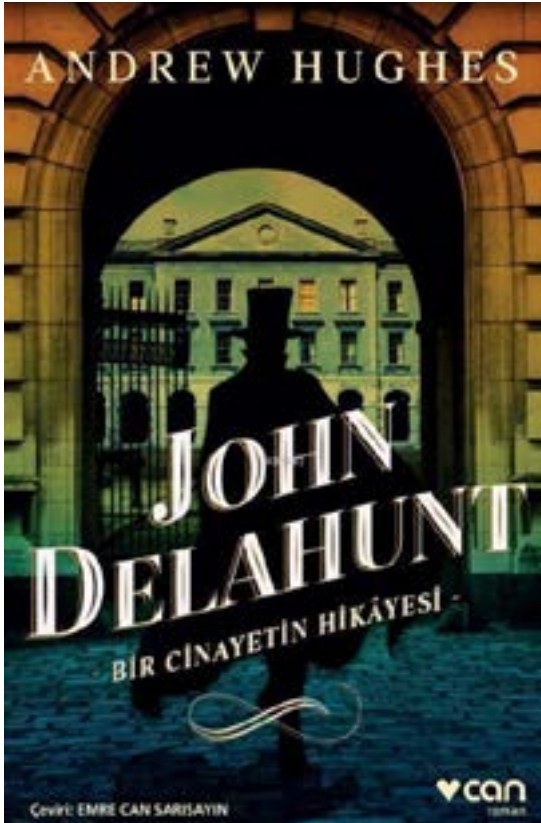
Yazar: Jasmine Warga
Çevirmen: Tuğçe Kayıtmaz
Yayınevi : Pegasus Yayınları
Baskı Sayısı : 1. Basım
Sayfa Sayısı : 312

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR



İstanbul'da Bekâr Kadın Olmak

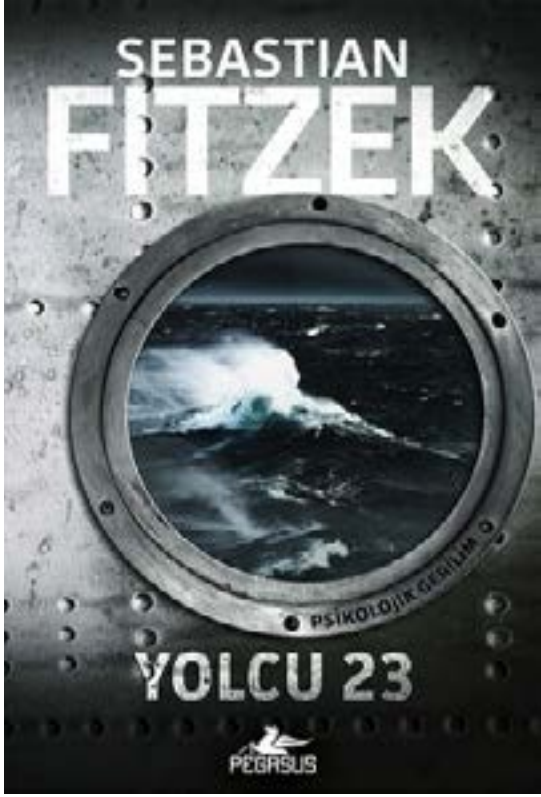
Yazar: **Ceren Lordoğlu**
Yayınevi : **İletişim Yayınları**
Baskı Sayısı : **1. Basım**
Sayfa Sayısı : **248**



John Delahunt / Bir Cinayetin Hikayesi

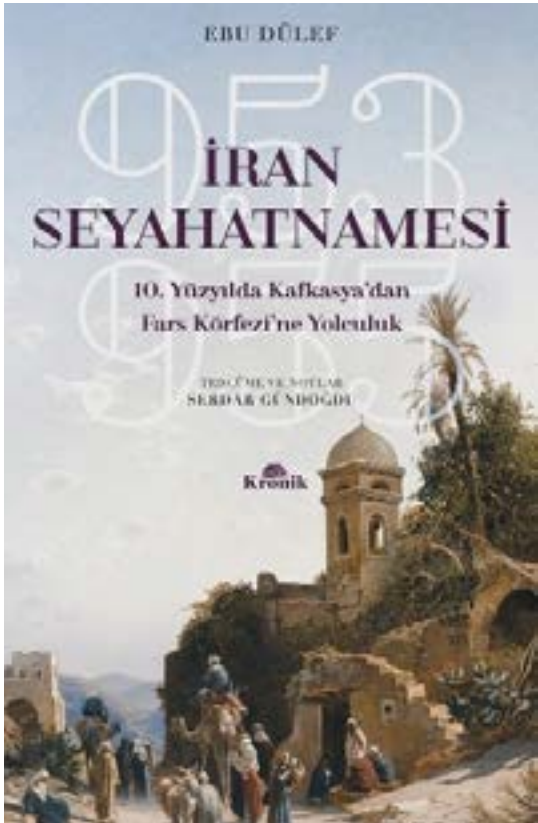
Yazar: **Andrew Hughes**
Çevirmen: **Emre Can Sarısayın**
Yayınevi : **Can Yayınları**
Baskı Sayısı : **1. Basım**
Sayfa Sayısı : **368**

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR



Yolcu 23

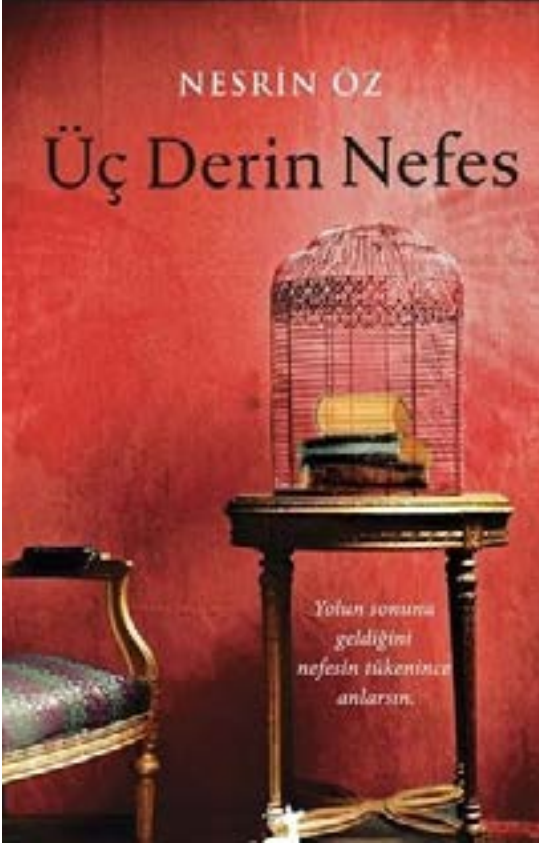
Yazar: Alev Er, Eray Özer
Yayınevi : Doğan Kitap
Baskı Sayısı : 1. Basım
Sayfa Sayısı : 248



İran Seyahatnamesi 10. Yüzyılda Kafkasya'dan Fars Körfezi'ne Yolculuk

Yazar: Ebu Dülef
Çevirmen: Serdar Gündoğdu
Yayınevi : Kronik Kitap
Baskı Sayısı : 1. Basım
Sayfa Sayısı : 144

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR



Üç Derin Nefes

Yazar: **Nesrin Öz**
Yayınevi : **Olimpos Yayınları**
Baskı Sayısı : **1. Basım**
Sayfa Sayısı : **336**



Nefret Oyunu

Yazar: **Sally Thorne**
Çevirmen: **Onur Kınacı Birler**
Yayınevi : **Yabancı Yayınları**
Baskı Sayısı : **1. Basım**
Sayfa Sayısı : **384**

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR



İyi ve Kötüyü Bilme Ağacı

Yazar: **Tecelli Sercan Sırma**
 Yayınevi : **İletişim Yayınları**
 Baskı Sayısı : **1. Basım**
 Sayfa Sayısı : **206**



Korku

Yazar: **Dirk Kurbjuweit**
 Çevirmen: **Regaip Minareci**
 Yayınevi : **Hep Kitap**
 Baskı Sayısı : **1. Basım**
 Sayfa Sayısı : **184**

ÇOK SATAN KİTAPLAR

EDEBİYAT

1. Fahrenheit 451

Ray Bradbury, İthaki

2. Leyla ile Mecnun

Burak Aksak, Kûsurat Yayınları

3. Körlük

Jose Saramago, Kırmızı Kedi

4. Simyacı

Paulo Coelho, Can Yayınları

5. Olağanüstü Bir Gece

Stefan Zweig, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

6. 1984

George Orwell, Can Yayınları

7. Şeker Portakalı

Jose Mauro De Vasconcelos, Can Yayınları

8. Hayvan Çiftliği

George Orwell, Can Yayınları

9. Bilinmeyen Bir Kadının Mektubu

Stefan Zweig, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

10. Satranç

Stefan Zweig, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

11. Fareler ve İnsanlar

John Steinbeck, Sel Yayıncılık

12. Ay Işığı Sokağı

Stefan Zweig, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

13. 67

Oğuzhan Uğur, Hayy Kitap

14. Otomatik Portakal

Anthony Burgess, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

15. Bir Çöküşün Öyküsü

Stefan Zweig, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları



ÇOK SATAN KİTAPLAR**EDEBİYAT DIŞI****1. Bağırmayan Anneler**

Hatice Kübra Tongar, Hayy Kitap

2. IKIGAI - Japonların Uzun ve Mutlu Yaşam Sırrı

Hector Garcia, Francesc Miralles, İndigo Kitap

3. Gazi Mustafa Kemal Atatürk

İlber Ortaylı, Kronik Kitap

4. Momo

Michael Ende, Pegasus Yayınları

5. Uсталık Gerektiren Kafaya Takmama Sanatı

Mark Manson, Butik Yayıncılık

6. Saklı Seçilmişler

Soner Yalçın, Kırmızı Kedi Yayınevi

7. Hayvanlardan Tanrılara Sapiens

Yuval Noah Harari, Kolektif Kitap

8. Pembe Fili Düşünme

Zeynep Selvili Çarmıklı, İnkılap Kitabevi

9. Deđişim Sürecinde Türkiye

Mahfi Eđilmez, Remzi Kitabevi

10. Sır Versem Saklarmısın

T. Gündüz, P. Çift, Yeditepe Yayınları

10. Zamanın Kısa Tarihi

Stephen Hawking, Alfa Yayıncılık

11. Gazi Mustafa Kemal Atatürk

İlber Ortaylı, Kronik Kitap

12. Japonların Uzun ve Mutlu Yaşam Sırrı

Hector Garcia , Francesc Miralles, İndigo

13. Kafaya Takmama Sanatı

Mark Manson, Butik

14. Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Gç Odaklarının Mücadelesi - İlker Bařbuđ, Kırmızı Kedi Yayınları**15. Saklı Seçilmişler**

Soner Yalçın, Kırmızı Kedi



gazete duvaR. 'dan oku

8.

[Hamdoş abi...](#)

17.

[Bir banker nasıl anarşist olur?](#)

21.

[Türkiye'de yazar var mı? Hayır, Şule Gürbüz var](#)

25.

[Olumsuzlamanın olumsuzlaması](#)

31.

[TBMM'de çay, kahve ve gazoz çok ucuzdu...](#)

36.

['15 Temmuz Gerçekleri': Vali ve genel müdür o gece Erdoğan'a ulaşamadı](#)

41.

[Yeni Çıkanlar](#)

